

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ხედვისა და საშუალოვადიანი პრიორიტეტების დოკუმენტი

2021 წელი

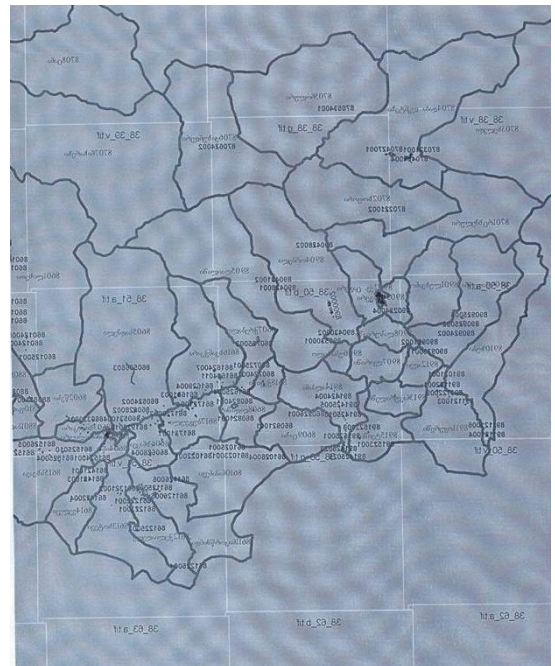
შინაარსი

1. ზოგადი საპასპორტო მონაცემები.....	2
2. მუნიციპალიტეტისეკონომიკა	4
2.1 სოფლის მეურნეობა.....	5
2.2 მრეწველობა და გადამამუშავებელი მეურნეობა.....	11
2.3 ტურიზმი და მომსახურების სფერო.....	12
3. მუნიციპალიტეტისინფრასტრუქტურა.....	13
3.1 სატრანსპორტო და კომუნალური ინფრასტრუქტურა.....	13
3.2. ტურისტულიდაგასართობიინფრასტრუქტურა.....	17
4. ჯანდაცვადასოციალურიმდგომარეობა.....	17
4.1 ჯანდაცვის მომსახურების ხელმისაწვდომობა.....	18
4.2. სოციალურიმომსახურეობა.....	19
5. განათლება, კულტურადასპორტი	Error! Bookmark not defined.
5.1 განათლებაზეხელმისაწვდომობისმდგომარეობა	Error! Bookmark not defined.
5.2 კულტურისა და სპორტის სერვისები	Error! Bookmark not defined.
6. გარემოსდაცვა	21
7.ხელისუფლება.....	23
8. SWOT ანალიზი.....	24
9. მუნიციპალიტეტისხედვადამისია.....	29
10. მუნიციპალიტეტისსაშუალოვადიანიპრიორიტეტები	31
დანართები	36

1. ზოგადი საპასპორტო მონაცემები

გეოგრაფიული მდებარეობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტი მდებარეობს რაჭა-ლეჩხუმის და ქვემო სვანეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში. ჩრდილოეთიდან მას ესაზღვრება ლენტეხის მუნიციპალიტეტი, დასვლეთიდან - მარტვილის მუნიციპალიტეტი, სამხრეთით - წყალტუბოსა და ხონის მუნიციპალიტეტები, აღმოსავლეთით - ამბროლაურის მუნიციპალიტეტი. მუნიციპალიტეტის ფართობია 755,4 კმ². მუნიციპალიტეტის სიმაღლე ზღვის დონიდან საშუალოდ 540 მ-ია. მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციული ცენტრია ქ. ცაგერი. ადმინისტრაციული ცენტრის დაშორება დედაქალაქთან 325 კმ-ია.

მუნიციპალიტეტში არ არის რკინიგზა. უახლოეს სარკინიგზო სადგურთან (ქ. წყალტუბო) დაშორება შეადგენს 55კმ-ს, მუნიციპალიტეტს სახელმწიფო საზღვრებთან შეხება არ აქვს.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არის 19 ტერიტორიული ერთეული (იხ.დანართი 1.), რომელშიც შედის ქ. ცაგერი და 58 სასოფლო ტიპის დასახლება. ცაგერის მუნიციპალიტეტში შემავალ ყველა დასახლებას აქვს მაღალმთიანი სოფლის სტატუსი.

ბუნებრივ-კლიმატური პირობები

ცაგერის მუნიციპალიტეტის კლიმატი ნოტიოა, ჰაერის საშუალო წლიური ტემპერატურაა 15C0, შესაძლებელი მაქსიმუმია – 40C0, მინიმუმი 12 C0. ნალექების რაოდენობა წელიწადში საშუალოდ 1,020 მმ-ია. მუნიციპალიტეტის მთელი ტერიტორია მიეკუთვნება მთიან ზონას და ხასიათდება რთული ლანდშაფტურ-კლიმატური პირობებით, რის გამოც იგი არათანაბრადაა ათვისებული. დასახლებული პუნქტები ძირითადად განლაგებულია მდინარეთა ხეობებში.

წიაღისეული და სხვა ბუნებრივი რესურსები

ცაგერის მუნიციპალიტეტი მდიდარია ბუნებრივი რესურსებით და წიაღისეულით. მდ. ჯონოულის და მდ. ლაჯანურის ხეობები შეიძლება გამოყენებული იქნას სამონადირეო ტურიზმის, მეთევზეობის, ცხენოსნობის და ნადირობის თვალსაზრისით. მდ. ჯონოულის აუზის ფართობი შეადგენს 114 კმ²-ს, მდინარეში არის თევზი (კალმახი) და არის შესაძლებლობა მოეწყოს მეთევზეობის ფერმული მეურნეობები. მდ. ლაჯანურის ხეობის ფართობი შეადგენს 295 კმ²-ს.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში სოფ. დოღურაშში (გაბრო-დიაბაზი)შესწავლილი და მომზადებულია საექსპლოატაციოდ, მოსაპირკეთებელი ქვის მარაგი 1მლნ. კუბია, ლიცენზია გაცემულია, მაგრამ მოპოვება არ დაწყებულა. აგრეთვე, სოფ. ოყურეშში არის

2,5 მილიონი კუბური მეტრი დიაბაზოვის პორფირატის მარაგი. სოფ.მახურასთან ტუფობრეჭიის დაზვერილი საბადო. საკმაოდ ახლოსაა ბარიტის საბადო, მუნიციპალიტეტში მოიპოვება სამშენებლო ინერტული მასალები (ქვა-ღორღი, სამშენებლო კირქვები), მცირე რაოდენობითაა სპილენძი, თუთია,

ამ ეტაპისათვის რაიონში ძირითადად მიმდინარეობს ინერტული მასალების (ქვა-ღორღი) მოპოვება -გადამუშავება. მოპოვებული ქვა ღორღი იმტვრევა, მუშავდება და გამოიყენება გზების ასფალტირებისა და სამშენებლო ბლოკების ჩამოსასხმელად. რაც შეეხება დიაბაზოვის პორფირატისა და გაბრო-დიაბაზის საბადოებს აქ მოპოვებული ქვა ადვილად იხერხება, პრიალდება და წარმოადგენს მაღალი ხარისხის მოსაპირკეთებელ მასალას მშენებლობისთვის.

დემოგრაფია

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მძიმე დემოგრაფიული ვითარებაა, დღეის მდგომარეობით მაღალია სიკვდილიანობის მაჩვენებელი და დაბალია შობადობა. მნიშვნელოვნად გაზრდილია შიდა და გარე მიგრაციის დონე, რაც გამოწვეულია უმუშევრობის მაღალი დონით, რთული საყოფაცხოვრებო პირობებით, გახშირებული სტიქიური მოვლენებით (მეწყერი, წყალდიდობა), წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გასაღების ბაზრის არქონით. შიდა მიგრაციის მთავარი ხელშემწყობი ფაქტორია სოფლებიდან ქალაქისაკენ საგანმანათლებლო მოტივით ახალგაზრდების გადაადგილება და სამუშაო ადგილების არარსებობის გამო მისი მუნიციპალიტეტის საზღვრებს გარეთ ძიება. გარდა ამისა, მუნიციპალიტეტში ადგილი აქვს მოსახლეობის საზღვარგარეთ გადინებას სამუშაო ადგილების ძიების მიზნით.

2020 წლის მონაცემებით ცაგერის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა შეადგენს 10 222 ადამიანს (იხ. მოსახლეობის განაწილება სქესობრივ ჭრილში - დანართი 2). აქედან ქალაქად ცხოვრობს 1285, ხოლო სოფლად 8937 ადამიანი.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მწვავე მდგომარეობა არის მოსახლეობის ასაკობრივი სტრუქტურის მიხედვით, კერძოდ 2019 წლის მდგომარეობით 60 წლის და უფროსი ასაკის მოსახლეობის რაოდენობა 14-ჯერ აჭარბებს 0-დან 6 წლამდე ასაკის ბავშვების რაოდენობას (დიაგრამა 2).

ცხრილი N1 - ასაკობრივი სტრუქტურა 2018- 2020 წლების მიხედვით

მუნიციპალიტეტი	წელი	0-6წ	6-18წ	18-60წ	60წელს ზემოთ
ცაგერი	2018	352	992	5243	3653
ცაგერი	2019	267	881	5397	3649
ცაგერი	2020	251	870	5490	3611

2020 წლის მონაცემებით 2019 წელთან შედარებით შრომითი რესურსების რაოდენობა მუნიციპალიტეტში კვლავ ხასიათდება კლების ტენდენციით, რაც გამოწვეულია კომპლექსურად რამდენიმე ფაქტორით: სიკვდილიანობის მაღალი მაჩვენებლით, შრომითი რესურსის გაზრდილი მიგრაციით. შედარებით სტაბილურობით ხასიათდება საბიუჯეტო სისტემაში დასაქმებულთა რიცხვი, სადაც 2020 წლის მონაცემებით შეინიშნება ზრდა დაახლოებით 28%-ით (დიაგრამა N3).

ცხრილი N2 - დასაქმების მაჩვენებელი საჯარო და კერძო სექტორში 2018-2020 წლების მიხედვით.

მუნიციპალიტეტი	წელი	საჯარო სექტორი	კერძო
ცაგერი	2018	1850	4200
ცაგერი	2019	1900	3457
ცაგერი	2020	1955	3400

დასაქმების ხელშეწყობისათვის ძირითადი მასტიმულირებელი ფაქტორი უნდა გახდეს მთის კანონი, რომელიც მნიშვნელოვან შედეგს აწვდის ცაგერის მუნიციპალიტეტში მოქმედი საწარმოებისათვის, რაც მომავალში ხელს შეუწყობს კერძო სექტორის განვითარებას. ცაგერის მუნიციპალიტეტში ყველა ადმინისტრაციულ ერთეულს აქვს მაღალმთიანის სტატუსი მინიჭებული.

2. მუნიციპალიტეტის ეკონომიკა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარება ტრადიციულად დამოკიდებული იყო და არის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებასა და განვითარებაზე. რაიონში მოქმედებდა 4 ყურძნის გადამამუშავებელი ქარხანა, სასურსათო კომბინატი, სადაც წლიურად ხდებოდა 4-5 ათასი ტონა თესლეული და კურკოვანი ხილის გადამამუშავება, მზადდებოდა ნახევარფაბრიკატები, წვენების და ექსტრაქტების სახით. ფართოდ იყო წარმოდგენილი მეცხოველეობა, მარცვლეული კულტურების პროდუქციის წარმოება.

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის განვითარებაზე დადებით და მასტიმულირებელ გავლენას ახდენდა რამდენიმე ათეული მცირე და საშუალო სიმძლავრის სამრეწველო მოპოვებითი გადამამუშავებელი საწარმოები.

უკანასკნელი სამი ათწლეულის მანძილზე ფუნქციონირება შეწყვიტა ოთხივე ყურძნის გადამამუშავებელმა ქარხანამ, გაუქმდა სასურსათო კომბინატი, მწყობრიდან გამოვიდა თითქმის ყველა სამრეწველო ობიექტი, კერძოდ ადგილმრეწველობის კომბინატი, ხისა და ქვის სახერხი საამქროები, ნულზე დავიდა აბრეშუმის წარმოება. ყველა ამ ობიექტებში იმ პერიოდისათვის დასაქმებული იყო 730 კაცი.

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის განვითარება მომავალშიც უნდა იქნას ორიენტირებული ძირითადად სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების გაზრდასა და

გადამუშავებაზე, ამისათვის იდგმება პირველი ნაბიჯები. სოფ.დოღურაში გაიხსნა და მოქმედებს ყურძნის გადამამუშავებელი მინი საწარმო, მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა სოფელში გაიხსნა 29-საოჯახო მარანი. სოფ.წიფერჩში მოეწყო თანამედროვე სტანდარტების დონეზე აღჭურვილი ცხოველთა სასაკლაო. უკვე ორი წელია მუნიციპალიტეტში მიმდინარეობს ველური ხილის დამზადება. გაიზარდა თაფლის წარმოება.

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკის განვითარებისათვის სამომავლოდ აუცილებელია აშენდეს ორი ყურძნის გადამამუშავებელი ქარხანა, ხილისა და კენკრის მიღებისა და გადამამუშავებელი საწარმო, უნდა განვითარდეს ხე-ტყის, ბუნებრივი რესურსების გადამამუშავებელი საწარმოები.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში 2020 წლის მონაცემებით მთლიანი შიგა პროდუქტი შეადგენს 27,5 მილიონ ლარს. მუნიციპალიტეტის მშპ-ის 14%-მდე შეადგენს საამშენებლო სამუშაოები, 3%-ს შეადგენს სამთო-მოპოვებითი და გადამამუშავებელი მრეწველობა, ხოლო ვაჭრობა და მომსახურეობა - 30%-ს. დანარჩენი 53% პროცენტი მოდის სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოებაზე და სხვა სექტორებზე.

აღნიშნული მონაცემები წარმოადგენს 2020 წლის ნოემბრის მაჩვენებლებს, სავარაუდოდ მონაცემებმა წლის ბოლოსათვის შეიძლება განიცადოს გარკვეული ცვლილება.

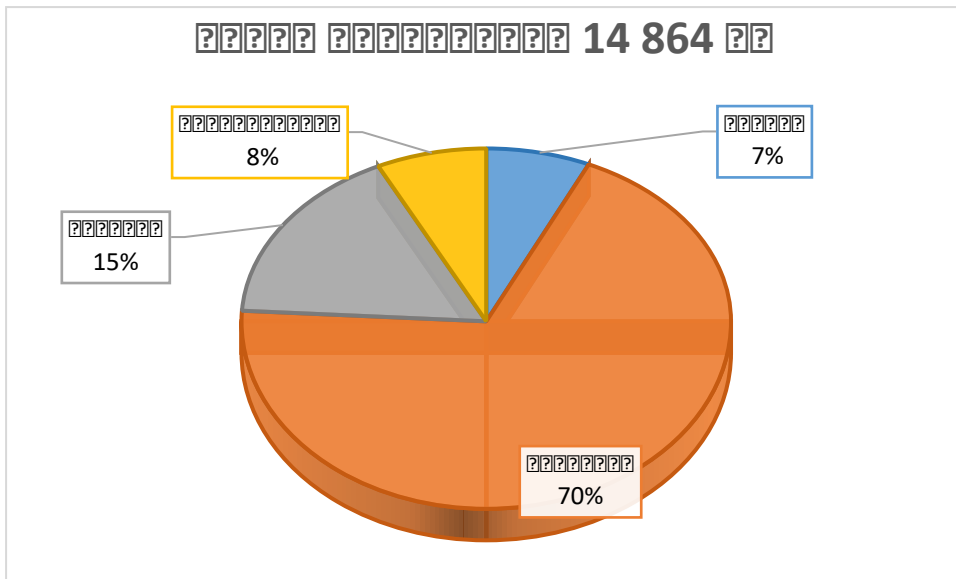
2.1 სოფლის მეურნეობა

მუნიციპალიტეტში სოფლის მეურნეობის ძირითადი მაპროფილებელი პროდუქტებია: ყურძენი, ხილი (კურკოვანი და თესლოვანი), მარცვლეული კულტურები (სიმინდი, ლობიო), თაფლი, ხორცი, რძე. მცირე რაოდენობითაა ბოსტნეული კულტურები „კომბოსტო,ჭარხალი, სტაფილო,,კიტრი,პამიდორი,კარტოფილი.

სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების მოცულობა სახეობის მიხედვით სულ 14,864 ჰა-ს შეადგენს; მათ შორის:

- სახნავი-2100 ჰა;
- მრავალწლიანი ნარგავები -1,120ჰა;
- სათიბი -1,060ჰა;
- საძოვრები -9973 ჰა.

დიაგრამა 2.მიწის გამოყენების განაწილება დანიშნულების მიხედვით

მემცენარეობის პრიორიტეტული მიმართულებაა მევენახეობა, სადაც ყველა ყურძნის ჯიშის მოსავალმა 2020 წელს შეადგინა 2200 ტონა, აქედან ცოლიკაური - 1800 ტონა 424 ჰა-ზე, ოჯალეში - 250 ტონა, უსახელაური - 90 ტონა, ალექსანდროული - 14 ტონა და სხვა ჯიში -46 ტონა.

ერთწლიან კულტურებში ძირითადი ადგილი უკავია სიმინდისა და ლობიოს წარმოებას, რისი მოსავლიანობაც წლევანდელი მდგომარეობით დაბალია, რაც გამოწვეულია კლიმატური პირობებით. 372,5 ჰა-ზე სიმინდის მოსავლიანობამ შეადგინა 1.8 ტონა, ხოლო 372,5 ჰა-ზე ლობიოს მოსავლიანობამ - 0.7 ტონა. კარტოფილის მოსავლიანობამ 1,5 ჰა-ზე შეადგინა 8 ტ, გოგრის მოსავლიანობამ 16, 7 ჰა-ზე 45 ტ, პომიდორის მოსავლიანობამ 60 ჰა-ზე შეადგინა 300 ტ, კიტრის მოსავლიანობამ 15, ჰა -ზე 120 ტ. სხვა დანარჩენი ბოსტნეულის მოსავლიანობამ 40 ჰა-ზე შეადგინა 150 ტ.

მუნიციპალიტეტში არ მოქმედებს მსხვილი ფერმერული მეურნეობები, ასევე, მწირია ფერმერთა კოოპერატივები ან/და სხვა სახის გაერთიანებები. ფერმერთა შორის ინოვაციური სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ტექნოლოგიების შესახებ ცოდნის დონე ძალზე დაბალია. აგერთვე, საჭიროა სოფლის მეურნეობაში ახალი ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობა, სახეზეა სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა (აგრონომები, ვეტერინარები) მწვავე ნაკლებობა.

მეცხოველეობა. როგორც დიაგრამა №2 აჩვენებს სათიბი და სამოვარი ფართობების ერთობლივი რაოდენობა მთლიანი ფართობის 76%-ს შეადგენს, ამასთან ერთად, სახნავი ფართობებიდან (2 341 ჰა) მიღებული ჩალა და სხვა საკვები, ხაზს უსვამს მუნიციპალიტეტში მეცხოველეობის განვითარებისათვის სერიოზული ბაზის არსებობაზე. ეს ფართობი სრულიად საკმარისია რომ გამოიკვებოს 10-12 ათასი სული მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი. 2020 წლისათვის მუნიციპალიტეტში იყო 6400 მდე მსხვილფეხა პირუტყვი და 450-მდე თხა/ცხვარი, რაც არსებული რესურსების დაახლოებით 50%-ს ითვისებს. მეცხოველეობის განვითარებას ხელს უშლის არასელექციური პირუტყვი და ვეტერინარული მომსახურეობის დაბალი დონე, ასევე

პრობლემატურია მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავება, რძის პროდუქტების გადამუშავება უმთავრესად კუსტარულად ხდება და რეალიზდება ქ. ქუთაისის აგრარულ ბაზარში. მუნიციპალიტეტში მოქმედებს 7-8 მსხვილი ფერმერული მეურნეობება, რომლებიც ფლობენ 20 -დან -25 -მდე სულ ფურს. ასევე შეღავათიანი აგროტექნიკის გამოყენებით შეიქმნა მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვის ფერმა,მეხორცული მიმართულებით.

უნდა აღინიშნოს, რომ უკანასკნელ პერიოდში ამ მხრივ,იგრძნობა მნიშვნელოვანი პროგრესი. სოფ.ლასურიაში შეიქმნა კოოპერეატივი „ჭრელა“, რომელიც მეცხოველეობის მიმართულებით მუშაობს და დღეისათვის ყავთ 160 სული ფური. კოოპერატივი აშენებს რძის მიმღებ გადასამუშავებელ საწარმოს სადაც კერძო ფერმერებისაგან ჩაიბარებენ რძეს. ასევე სოფ.გვესოში შეიქმნა „გვესოს ფერმა“ რომელიც მუშაობს მეთხევეობის განვითარებით. აქვე აშენდა თხის რძის გადამამუშავებელი საწარმო რომელიც განხორციელდა სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტოს პროგრამით.

მევენახეობა. ცაგერის მუნიციპალიტეტში მევენახეობა ერთ-ერთი წამყვანი დარგია. ვაზი გაშენებულია 592 ჰა-ზე (განაშენიანება დაგეგმილია 13 ჰა-ზე). მოსავლის საერთო მოცულობა შეადგენს 2200 ტონას, მათ შორის; „უსახელოური“ - 90 ტონა (მომავალში 150 ტ-მდე), „ოჯალეში“ -250 ტონა, „ცოლიკაური“ - 1800 ტ. „ალექსანდროული“-14 ტ. სხვა ჯიშები - 467ტ. აღსანიშნავია, რომ სამოცზე მეტი ვაზის ჯიშია დამოწმებული. ამდენად, მევენახეობის თვალსაზრისით მუნიციპალიტეტი საქართველოს ერთ-ერთ თვალსაჩინო კუთხეს წარმოადგენს. ლეჩხუმში დამოწმებული უნიკალური ჯიშების გადარჩენის მიზნით სოფ.აღვში სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ინიციატივით შეიქმნა 0,6 ჰა-ზე სადემონსტრაციო ვენახის ნაკვეთი სადაც გაშენებულია 22-ჯიშის ვაზის ნერგი.

დღეისათვის ცაგერში ვაზის ჯიშთა შორის ყველაზე მეტად გავრცელებულია ცოლიკაური, ოჯალეში, უსახელოური, რისგანაც მზადდება საერთაშორისო დეგუსტაციებზე მრავალჯერ გამარჯვებული სამარკო ღვინოები: “ტვიში“, „ოჯალეში“, “უსახელოური“. აღნიშნული ჯიშები მხოლოდ მუნიციპალიტეტის მიკროკლიმატში ამჟღავნებს უნიკალურ თვისებებს.

მეხილეობა. მუნიციპალიტეტი მდიდარია სხვადასხვა ჯიშის მაღალხარისხიანი თესლოვანი და კურკოვანი ხილის მოსავლით. 1980-იან წლებში საშუალოდ მუნიციპალიტეტში იწარმოებოდა 7-8 ათასი ტონა თესლოვანი და კურკოვანი ხილი. ქ. ცაგერში მოქმედებდა ხილის გადამამუშავებელი ქარხანა, სადაც მზადდებოდა მაღალხარისხიანი, ეკოლოგიურად სუფთა წვენები, წვენის ექსტრაქტები, ჯემები, კომპოტები.

დღეისათვის ხილის მასიური ბალები შემცირებულია და თითქმის არ გვხვდება. ხილი გამოხატულია გაბნეული ნარგავების სახით მოსახლეობის საკარმიდამო ნაკვეთებში და ყოფილი საკოლმეურნეო ბალების ტერიტორიებზე. მიუხედავად ამისა ხილის წარმოებამ 2020 წელს შეადგინა 1785ტ. უკანასკნელ პერიოდში შეიმჩნევა მუნიციპალიტეტში თხილის პლანტაციების ფართობების ზრდა. აღსანიშნავია, რომ 2020 წელს თხილის

მოსავალმა შეადგინა 30 ტონა ხოლო კაკლის მოსავლიანობა შეადგინა 70ტ. ხურმის მოსავლიანობა-70ტ.

მეფუტკრეობა. თითქმის მთელს მუნიციპალიტეტშია განვითარებული, განსაკუთრებით ბოლო პერიოდში დაკავდა მოსახლეობა ფუტკრის მოშენებით. დღეის მდგომარეობით მოშენებულია 4,250 ოჯახი ფუტკარი (წარმოებული პროდუქცია 20 ტ.), მომავალში იგეგმება 5,000 ოჯახის მოშენება, ხოლო პროდუქციის წარმოება მიაღწევს 150 ტ-ს. ამის გარანტიას იძლევა ის ფაქტი რომ ბოლო პერიოდში მუნიციპალიტეტში შეიქმნა მეფუტკრეობის მიმართულება 10 სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივი რომლებიც ჩართული არიან სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამებში. მუნიციპალიტეტში წარმოებული თავლი გამორჩეულია გემური და სამკურნალო თვისებებით, რაც გამოწვეულია ხე-მცენარეებისა და ყვავილოვანი მცენარეების მრავალფეროვნებით.

მეთევზეობა. ცაგერის მუნიციპალიტეტში ჩამოედინება მდინარეები “ჯონოული“ (სიგრძე 20 კმ) და “ლაჯანური“ (სიგრძე 29 კმ.), რომლებშიც დიდი რაოდენობით კალმახიარის. ამ მდინარეების წყალი თავისი შემადგენლობით საუკეთესოა საკალმახე მეურნეობის განვითარებისათვის. მუნიციპალიტეტში გაკეთებულია და ამჟამადც ფუნქციონირებს რამდენიმე მცირე ზომის პრიმიტიული საკალმახე მეურნეობა. აღნიშნულ საკალმახე მეურნეობებში გაზრდილი კალმახი ხასიათდება მაღალი გემოვნური თვისებებით და მოთხოვნადია ბაზარზე. დღეის მდგომარეობით ცისარტყელა კალმახის წარმოება 55 ტ-მდეა, ხოლო სხვა სახეობის თევზი (კობრი,სქელშუბლა) 15 ტ-მდე.

მუნიციპალიტეტში ტრადიციულად სამელიორაციო სისტემა ჩამოყალიბებული არ იყო და ის საჭიროებას არც წარმოადგენდა, უკანასკნელ პერიოდში კლიმატის გლობალური ცვლილების შედაგად გაჩნდა საირიგაციო სისტემის შექმნის საჭიროება განსაკუთრებით ბარის ზონაში.

ადგილობრივი თვითმმართველობის როლი საკმაოდ მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტის სოფლის მეურნეობის განვითარების პროცესში. განსაკუთრებით მიწების რეგისტრაციის კუთხით, სასოფლო სამეურნეო კოოპერატივის ჩამოყალიბების მხრივ. ადგილობრივი ხელისუფლების მონაწილეობა საჭიროა საინფორმაციო ბაზის თუ თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვაში, ასევე სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობის შექმნის ხელშეწყობაში.

მუნიციპალიტეტის აგრარული სექტორის პრობლემები და გამოწვევები

მუნიციპალიტეტში სოფლის მეურნეობის დარგში არსებული პრობლემებიდან აღსანიშნავია:

- ნაკვეთების დაბალმოსავლიანობა, რაც ერთის მხრივ გამოწვეულია ნიადაგის ნაყოფიერების ამაღლების მიზანმიმართული ღონისძიებების არარსებობით (ეროზიების საწინააღმდეგო ღონისძიებები, ნიადაგის ანალიზი,) და მეორეს მხრივ საირიგაციო სისტემების არ არსებობის გამო, განსაკუთრებით ბარის სოფლებში.

- ნაკვეთების დაბალსავლიანობაზე მოქმედებს ასევე ხარისხიან და სელექციურ სათელე მასალებზე ხელმიუწვდომლობა.
- აღსანიშნავია მინერალური სასუქებისა და შხამქიმიკატების დაბალი ხარისხი.
- მცირე მექანიზაციის საშუალებების დეფიციტის გამო სახნავი ფართობების თითქმის 1/3 დაუმუშავებელი რჩება .
- მეცხოველეობის განვითარებას ხელს უშლის არასელექციური პირუტყვი და ვეტერინარული მომსახურეობის დაბალი დონე, ასევე პრობლემატურია მეცხოველეობის პროდუქტების გადამუშავება, რის გამოც დაბალია მოსახლეობის მეცხოველეობის სფეროში ჩართვის მოტივაცია.
- გადამამუშავებელი საწარმოების სიმცირე, რომელიც ვერ უზრუნველყოფს მინიციპალიტეტში წარმოებული ნედლეულის სრულად ათვისება-გადამუშავებას, პროდუქციის დიდი ნაწილი ნედლეულის სახით გაედინება მუნიციპალიტეტიდან და გადამუშავდება სხვა მუნიციპალიტეტში, ან არაოფიციალურად იყიდება გადამყიდველებზე.
- მიუხედავად იმისა, რომ მუნიციპალიტეტში 3 სხვადასხვა ტიპის უნიკალური ღვინო მზადდება „ტვიშის ცოლიკოური“ „უსახელოური“ და „ოჯალეში“ მოსახლეობისათვის პრობლემატურია წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია, რაც გამოწვეულია ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოების სიმცირით, რომლებიც უზრუნველყოფენ სრულ ტექნოლოგიურ ციკლს და საუკეთესო ხარისხის ღვინოს მიაწოდებენ ბაზარს.
- სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული მოსახლეობის ცოდნის არასაკმარისი დონე თითქმის ყველა დარგში იწვევს მნიშვნელოვანი აგროტექნიკური ღონისძიებების უგულებელყოფას მათი მხრიდან, რაც უარყოფითად აისახება დარგის რენტაბელობაზე და ხშირ შემთხვევებში მიღებული პროდუქციის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი დანახარჯების ტოლფასია, ან ვერ ანაზღაურებს გაწეულ ხარჯებს.

მუნიციპალიტეტში სოფლის მეურნეობის დარგში არსებული გამოწვევებიდან აღსანიშნავია:

- ნიადაგის ანალიზის ლაბორატორიის შექმნა და სრულფასოვანი დატვირთვა ხელს შეუწყობს მოსახლეობას ზუსტად განსაზღვრონ მიწის შემადგენლობა, სწორად დაგეგმონ ოპტიმალური კულტურა და მიზანმიმართული ღონისძიებებით სწორად არეგულირონ ნიადაგის ნაყოფიერება კონკრეტული დარგის განვითარებისათვის
- ფერმერებისათვის მცირე მექანიზაციის საშუალებებზე ხელმისაწვდომობა, გაზრდის დამუშავებული სავარგულების რაოდენობას.

- მევენახეობაში ადგილწარმოშობის სერთიფიცირების სისტემის შექმნა გაზრდის ინვესტორების მოტივაციას მუნიციპალიტეტის ფარგლებში ყურძნის გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნისათვის.
- მუნიციპალიტეტში ვეტერინარული მომსახურების და ხელოვნური განაყოფიერების ეფექტური სისტემის შექმნა ხელს შეუწყობს მეცხოველეობის დარგში პირუტყვის რაოდენობის გაზრდის გარეშე მნიშვნელოვნად გაზარდოს წარმოებული პროდუქციის რაოდენობა და შემოსავალი. ერთის მხრივ ვეტერინარული მომსახურება დაეხმარება ფერმერებს იყოლიონ ჯანმრთელი პირუტყვი და აწარმოონ ჯანსაღი პროდუქცია, ხოლო ხელოვნური განაყოფიერების მექანიზმი უზრუნველყოფს პირუტყვის სელექციურ გადახალისებას და პროდუქტიულობის ზრდას. მეორეს მხრივ, აღნიშნული შესაძლებელს გახდის მთელი წლის განმავლობაში დარეგულირდეს სტაბილური რაოდენობით რძის წარმოება.
- სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა დარგების გადამამუშავებელი საწარმოების შექმნის სტიმულირება სერიოზული წინსვლა იქნება მუნიციპალიტეტისათვის. იგი ხელს შეეწყობს სოფლის მეურნეობის ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბებას (მემინდვრეობა-მეცხოველეობა-მეღორეობა-მეფრინველეობა), რაც საბოლოო ჯამში შეამცირებს წარმოებული პროდუქციის თვითღირებულებას და გაზრდის რაოდენობას.
- ადგილობრივი კადრების გადამზადება სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა სფეროებში და ფერმერების დონეზე ექსტენციური მომსახურების ეფექტიანი მექანიზმის დანერგვა ხელს შეუწყობს მოსახლეობაში ცოდნის დონის ამაღლებას, რის შედეგადაც უზრუნველყოფილი იქნება არსებული დარგების სრული აგროტექნიკური ციკლის შენარჩუნება, პირველადი წარმოებიდან საბოლოო პროდუქტამდე, რაც საბოლოო ჯამში უზრუნველყოფს წარმოებული პროდუქციის გაზრდილ რაოდენობას და ხარისხს.
- მუნიციპალიტეტში არსებული მდინარეების რესურსის გამოყენებით შესაძლებელია რამდენიმე საკალმახე მეურნეობის მოწყობა, რაც დამატებით შემოსავალს მოუტანს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობას. ამ დარგის განვითარებისათვის საჭიროა ფინანსური მხარდაჭერა და ასევე კალმახის გამოზრდის თანამედროვე ტექნოლოგიების სწავლება და დანერგვა.

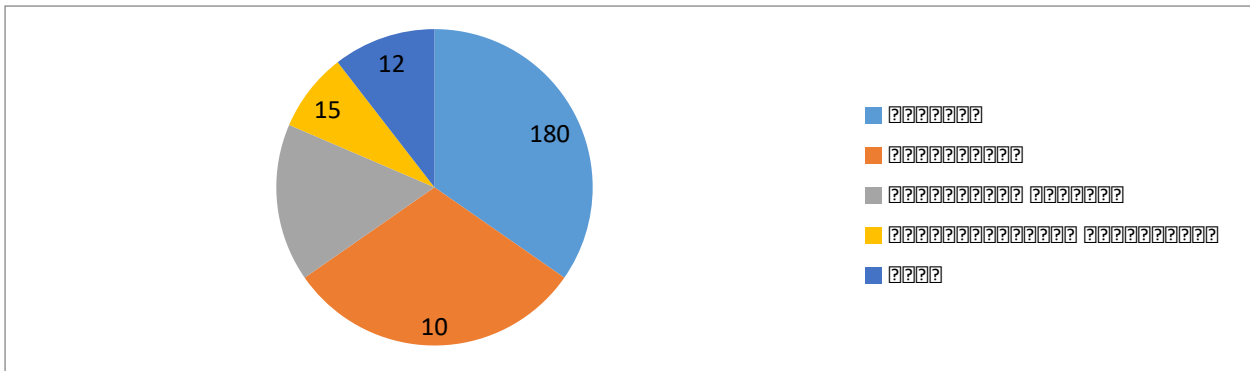
2.2 მრეწველობა და გადამამუშავებელი მეურნეობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მრეწველობა სუსტადაა განვითარებული, ძირითადად იგი შემოიფარგლება ქვის დამუშავებით, ინერტული მასალების მოპოვებით, კვების მრეწველობით (პურის საცხობები, ლიმონათის საამქროები). ამასთან, მუნიციპალიტეტი მდიდარია ბუნებრივი და ჰიდრო რესურსებით, წიაღისეულით, ხე-ტყით. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარეობს ლაჯანურის ჰიდრო-ელექტრო სადგური, რომლის საპროექტო სიმძლავრე არის 105 მგვტ, მუნიციპალიტეტში მცირე და საშუალო ჰესების მშენებლობის დიდი პოტენციალია. ფუნქციონირებს მდ. ჯონოულზე 1,5 მგვტ.

სიმძლავრის მცირე ჰესი. ასევე ერთი ჰესის მშენებლობა პერსპექტივაში გათვალისწინებულია მდ. ლაჯანურზე.

ეკონომიკური მაჩვენებლებიც ადასტურებს ცაგერის მუნიციპალიტეტში კერძო სექტორის განვითარების მდგომარეობას. პროდუქციის გამოშვებამ 2020 წელს 14,7 მლნ. ლარი შეადგინა, რომელიც გაცილებით მეტია წინა წლის მაჩვენებელზე. ბრუნვა კი 18 მლნ. ლარით განისაზღვრა, რომელიც ასევე მეტია 2018 წლის მონაცემზე. დასაქმებულთა საშუალო წლიური რაოდენობა 465 ადამიანია.

დიაგრამა№ 3. ბიზნეს სექტორის მოქმედ საწარმოთა რაოდენობა, საქმიანობის სახეების მიხედვით, 2020 წელი

უკანასკნელ პერიოდში მუნიციპალიტეტში შედარებით იგრძნობა ბიზნეს აქტივობის გამოცოცხლება.

მუნიციპალიტეტის სავარაუდო როლი შეიძლება განისაზღვროს კერძო სექტორისადმი მორალური ხელშეწყობით, პოტენციური ინვესტორების მოძიებით, რეგიონის ცნობადობის დონის ამაღლებით.

2.3 ტურიზმი და მომსახურების სფერო

ცაგერის მუნიციპალიტეტში ტურიზმის განვითარების კუთხით უმნიშვნელოვანესია ხვამლის მთა, რომელიც მიიჩნევა ძველი ისტორიული ანტიკური წყაროებიდან ბერძნული მითიური ლეგენდარული გმირების მოგზაურობის მისტიკურ ადგილად. ხვამლის მთა ტურისტებისათვის დღესაც მიმზიდველი და საინტერესოა, უნდა აღინიშნოს, რომ მიმდინარე წელს მუნიციპალიტეტში შემოსულია 14800 ტურისტი, მათ შორის 4600 არის უცხოელი.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში აღსანიშნავია წმიდა მაქსიმე აღმსარებლის საფლავის აღმოჩენა სოფ. ჩხუტელში, ისტორიულ ადგილზე მურში. წმინდა მაქსიმეს ძალიან დიდი ავტოროტეტი ჰქონდა ბიზანტიის მოსახლეობაში, მწვალებლობაში მყოფი იმპერატორი და სასულიერო პირები ყოველმხრივ ცდილობდნენ, ნეტარი მამა რომელიმე ცრუმოდვრების მიმდევარი გაეხადათ. მათი ყოველი ცდა უშედეგოდ დასრულდა, რის გამოც ხელი და ენა მოჰკვეთეს ნეტარ მამას და თავის ორ მოწაფესთან ერთად ლაზიკაში გადაასახლეს. ხანგრძლივი და მძიმე მოგზაურობის შემდეგ წმინდა მაქსიმე ციხესიმაგრე სქიმარში გარდაიცვალა. მნიშვნელოვანი პერსპექტივა აქვს სოფ. დეხვირის „მუზეუმს ღია

ცის“ ქვეშ, სადაც აღმოჩენილია ანტიკური პერიოდის არქეოლოგიური მასალები, აღსანიშნავია ცაგერის ისტორიული მუზეუმის ექსპონატთა ისტორიული ღირებულება და მნიშვნელობა.

ბალნეოლოგიური კურორტი ლაშიჭალა მდებარეობს ცაგერიდან 20 კმ-ზე მდ. ლაჯანურის ხეობაში ზღვის დონიდან 800-900 მეტრზე. კლიმატი ნოტიოა, ატმოსფერული ნალექების რაოდენობა 1200-1400 მმ-ს შეადგენს. ბალნეოლოგიური კურორტის პროფილია - გასტროლოგიური ართროლოგიური (პნს) პერიფერიულ ნერვული სისტემის მკურნალობა. წყაროების დღეღამური დებეტი 20 ათას ლიტრს აღწევს. მას იყენებენ როგორც სასმელად, ისე სააბაზანო პროცედურისათვის. კურორტი ფუნქციონირებს ივლისში, აგვისტოსა და სექტემბერში. ლაშიჭალაში ფუნქციონირებს 250 კაციანი პანსიონატი და კერძო საოჯახო სასტუმროები.

მუნიციპალიტეტის სხვა საკურორტო ადგილებია ახალჭალა, „მულური“, ლამგვერია, შუა ალვი, ალპანა, ზუბი.

მუნიციპალიტეტის კომპეტენციის ფარგლებში აუცილებელია შემუშავებული იქნას ტურიზმის განვითარებისათვის მუნიციპალური პროგრამები, რომლის ფარგლებში პრიორიტეტულია ტურისტული ბანაკების მოწყობა, საოჯახო სასტუმროების, მარნების, ლეჩხუმის ღვინის, მინერალური წყლების და ბიოლოგიურად სუფთა ხილ-პროდუქტების, სოფლის მეურნეობის სხვა პროდუქციის რეკლამირება ინტერნეტ - სივრცის გამოყენებით.

სასიხარულოა, რომ ქ. ცაგერის ცენტრში დასრულდა ტურისტული საინფორმაციო ცენტრის მშენებლობა, დამთავრდა და ექსპლუატაციაში გავიდა ხვამლის მთის მიმართულებით 10კმ-იანი ბეტონის გზატკეცილი, მოეწყო გადასახედი ღვირიშის ჩანჩქერზე, ასევე მურის ციხეებთან დამაკავშირებელი საფეხმავლო ბილიკი და გადასახედი.

3. მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურა

რეგიონისათვის დამახასიათებელი ბუნებრივ-რელიეფური პირობებიდან გამომდინარე ლეჩხუმში ტრადიციულ პრობლემას წარმოადგენს რეგიონის ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, სახელმწიფო და ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მდგომარეობა, მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგება. ტურისტული და საკურორტო ადგილების ინფრასტრუქტურის დაბალი დონე, მდინარე ცხენისწყლისა და ლაჯანურის ნაპირგამაგრებითი ღონისძიებების განხორციელება. მოსახლეობის გაზიფიცირების მდგომარეობა.

3.1 სატრანსპორტო და კომუნალური ინფრასტრუქტურა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გადის შიდა სახელწიფოებრივი მნიშვნელობის ქუთაისი-წყალტუბო-ცაგერი-ლენტეხი-ლასტილის მაგისტრალის 35 კმ. მონაკვეთი, ცაგერი-ალპანა-ამბროლაური-მამისონის მაგისტრალის 22 კმ. მონაკვეთი, ალპანა-ქუთაისის 15 კმ. მონაკვეთი (საერთო სიგრძე - 72 კმ).

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ადგილობრივი მნიშვნელობის 512,5კმ გზაა. რკინიგზა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არ არის.

გზები

2020 წელს რეგიონული პროექტების ფონდის დაფინანსებით რეაბილიტაცია ჩატარდა ქ.ცაგერის ქუჩებს, სადაც მოეწყო ფეხით მოსიარულეთა ბილიკები, ბორდიურები, სანიაღვრე არხები, შესაბამისი ინფრასტრუქტურით, რაზედაც დახარჯულ იქნა 1305000 ლარი, ამავე პერიოდში განხორციელდა სოფ. ჩხუტელსა და ლასურიაში მისასვლელი გზების ასფალტირება, ხოლო სარეაბილიტაციო და მიმდინარე სარემონტო სამუშაოები ჩატარდა სოფლად არსებულ ადგილობრივი მნიშვნელობის გზებს, კეთილმოეწყო სოფელ ლაილაშის, ლასურიაშის, ადვი-ნაკურალეშის, ზუბის, ბარდნალის, ლარჩვალის, ქვედა ცაგერის, ლუხვანოს, ჭალისთავის, ორბელის, შიდა სასოფლო გზები, სათანადო წყალგამტარი სანიაღვრე არხებითა და ცხაურებით. ამავე პერიოდში მოწესრიგდა სტიქიისაგან დაზიანებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზები 45 სოფელში, ამასთანავე ბეტონის საფარიანი გზები დაიგო უსახელოს სურმუშის, ჭალისთავის, ორბელის, ოყურეშის, ზუბის, ლუხვანოს, წიფერჩის, ზოგიშის ჩქუმ-ქუბაქის და ჩხუტელის სასოფლო გზებზე, დასრულების პროცესშია ხვამლის ტურისტული გზის სარეაბილიტაციო სამშენებლო სამუშაოები.

2020 წლებში დასრულდა ქ.ცაგერში ასათიანის (მარჯვენა), კოსტავას, თამარ მეფის, აღმაშენებლის ქუჩის ჩიხების რეაბილიტაცია, რაზედაც შესრულდება 600000 ლარის სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოები, ამავე პერიოდში გათვალისწინებულია სოფელ ქვედა ცაგერის, გვესოს და ჩხუტელის გზის ასფალტირების სამუშაოები ჩატარება. აგრეთვე, დასრულდება სოფელ გვესოსა და ჩქუმ-ქუბაქის მიმართულებით არსებული ტურისტული გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები, რაც ხელს შეუწყობს ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას. მოეწყო სოფელ ჩხუტელსა და ქუბაქში საავტომობილო ხიდები.

მუნიციპალიტეტის რთული რელიეფური პირობების გამო გაძნელებულია შიდა გზების მოვლა-შენახვა, წვიმების დროს ხშირად ხდება ღვარცოფისაგან გზის სავალი ნაწილის გარეცხვა და გზების ზედაპირის მდგომარეობის გაუარესება, შედეგად აღდგენითი სამუშაოების ჩატარების მიზნით 2020 წლისათვის საკითხი დასმულია რეგიონული

განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროში..... ლარის დაფინანსების შესახებ.

ხიდები

ხიდების საერთო რაოდენობა შეადგენს 33 ერთეულს, ხოლო მათი საერთო სიგრძე 1177 მეტრია. 2020 წელს აშენდა სოფელ ჩხუტელსა და ქულბაქში საავტომობილო ხიდები, სოფელ ჩხუტელში საფეხმალო ხიდი.

გარე განათება

უნიციპალიტეტის სოფლის თემის ცენტრები ძირითადად უზრუნველყოფილია გარე განათებებით, ყოველწლიურად მისი გაფართოება ხდება სოფლის პროგრამის ფარგლებში გამოყოფილი თანხების ფარგლებში, მუნიციპალიტეტის 59 დასახლებული პუნქტიდან გარე განათებით უზრუნველყოფილია ქ.ცაგერი და მუნიციპალიტეტის 48 სოფელი. სადაც განთავსებულია 2670 ბოძი. რისი ექსპლოატაციისა და მოვლა-შენახვისათვის ყოველწლიურმა გაწეულმა ხარჯმა 77000 ლარი შეადგინა, ხოლო ელექტროენერჯის საფასურის ღირებულებამ 120 ათასი ლარი.

წყალმომარაგება

მუნიციპალიტეტის 59 დასახლებული პუნქტიდან სასმელი წყლით უზრუნველყოფილია მოსახლეობის 70 პროცენტი, მიმდინარე წელს განხორციელდა ზედა ლაჯანის,ორბელის,ქვ. ლაჯანისა და ქვ. ცაგერის წყალსადენების რეაბილიტაცია ,რისთვისაც დაიხარჯა 100000 ლარი.

ამასთან, ქ.ცაგერისა და სოფელ ქვედა ცაგერის ნაწილის წყალმომარაგებას ანხორციელებს გაერთიანებული წყალმომარაგების კომპანია, რომელიც მარაგდება ცივწყაროს წყალსაქაჩი მეურნეობიდან. წყალი წვიმების პერიოდში იმღვრევა, რამაც დღის წესრიგში დააყენა სოფელ ქულბაქიდან 19 კილომეტრიანი მაგისტრალის მშენებლობის აუცილებლობა. დასრულებულია საპროექტო სამუშაოები, გადასაწყვეტია დაფინანსების საკითხი.

2021 წლიდან იგეგმება სოფ.ჩხუტელის, ზუბის,დებვირის,ლასხანის,ნაკურალეშის,ლასურიაშისა და უსახელოს წყალსადენების რეაბილიტაცია, ანალოგიური ღონისძიებები ჩატარდება ალპანის წყალსადენის სათავე ნაგებობაზე, . სარემონტო სამუშაოები ჩატარდება სოფელ საირმის წყალსადენის სათავე ნაგებობას. ამასთან, მოსაწესრიგებელია სოფლად არსებული წყალსადენის სათავე-ნაგებობები, არსებული 192 წყალსადენიდან სანიტარული რეჟიმის დაცვას მოითხოვს წყალსადენის სათავე-ნაგებობების თითქმის 80 პროცენტი.

2021 წლისათვის დაგეგმილია სოფლად არსებული წყალსადენის სათავე-ნაგებობების მოწესრიგება, არსებული 192 წყალსადენიდან სანიტარული ზონის დაცვას მოითხოვს წყალსადენის სათავე-ნაგებობების თითქმის 80 პროცენტი.

კანალიზაცია

ქ. ცაგერი და სოფელ ქვედა ცაგერის ნაწილი მოცულია კანალიზაციის ქსელით, მოეწყო სოფ. ქვ. ცაგერის ჭალის უბნის 80 ოჯახზე კანალიზაციის ქსელი და გამწმენდი ნაგებობა, რაზედაც დაიხარჯება 193000 ლარი. ქ.ცაგერი და 37 სოფელი მოცულია ნარჩენების გატანის სერვისით სადაც განთავსებულია 320 კონტეინერი,მიდინარეობს ქ. ცაგერის და სოფ გვ. ცაგერის ნაწილში ქუჩების დაგვა-დასუფთავება გატანა

2021 წელს იგეგმება სოფლად ნარჩენების შეგროვებისა და სეპარირებული შეგროვების მიზნით 250 ცალი კონტეინერის შეძენა, ხოლო ქ.ცაგერის ქუჩებში დასამონტაჟებელია 50 ცალი პლასტმასის მცირე მოცულობის კონტეინერი.

2021-2022 წლისათვის დაგეგმილია 350 ცალი კონტეინერის შეძენა,რაც მოიცავს სოფლებში მომსახურების ქსელის გაფართოებას.

ენერგომომარაგება და გაზიფიკაცია.

მუნიციპალიტეტის ელექტრომომარაგებას ანხორციელებს ს/ს ენერგო-პროჯორჯია, რომელმაც გარკვეული ინვენსტიციები განახორციელა მუნიციპალიტეტში, დასრულდა აბონენტთა გამრიცხველიანება, მაგრამ საზოგადოებამ სრულად ვერ მოახდინა არსებული ინფრასტრუქტურის გადაიარაღება. შედეგად ხშირია ავარიული გამორთვები ცალკეულ მიმართულებებზე, რაც გამოწვეულია მოძველებული საყრდენი ბოძებისა და არსებული სადენების ექსპლოატაციით.

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა წლების განმავლობაში აყენებენ წინადადებას გაზიფიკაციის პრობლემის მოგვარების შესახებ, რაც ჯერ-ჯერობით კვლავ გადაუჭრელ პრობლემად რჩება. მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ საკითხი დასმულია შესაბამის ორგანოებში, შეტანილია საინფორმაციო ბაზაში, რაც შესაძლებელია განხილული იქნეს რეგიონულ ჭრილში 2 მუნიციპალიტეტის ბაზაზე (ლენტეხი- ცაგერი), დაიწყოს პრობლემის მოგვარების მიმართულებით მუშაობა,რომლის გადაწყვეტა ცენტრალური ხელისუფლების აქტიური ჩართულობის გარეშე შეუძლებელია.

ნაპირდამცავი ღონისძიებები

ცაგერის მუნიციპალიტეტისათვის პრობლემას წარმოადგენს მდინარე ცხენისწყლისა და ლაჯანურის ნაპირდამცავი ნაგებობების მშენებლობა, რაც გამოწვეულია ლაჯანურჰესის კაშხალის მექანიკური რეგულაციებით, შედეგად მდინარეთა კალაპოტები არსებული ნიშნულიდან 4-5 მეტრით ამაღლდა და საფრთხე ექმნება ქ.ცაგერის, სოფელი ქვედა ცაგერის, ჭალისთავის, ორბელის, ლაჯანის, ლაცორიის მდინარეთა კალაპოტების ახლო მდებარე განთავსებულ მოსახლეობას, რომლის დაცვის მიზნით ყოველწლიურად მიმდინარეობს სამუშაოთა წარმოება.

2020 წელს განხორციელდება მდ. ცხენისწყლის ნაპისამაგრის მშენებლობა სოფ. ლასურიაშსა და ალვში, დასრულდა სოფ.ჩხუტელში ნაპირდამცავი სამუშაოები, ნაპირდამცავი ნაგებობების მშენებლობა ქ.ცაგერში, სოფ.ლაჯანაში, ლარჩვალში, ქვ.ცაგერში.

2021 წლიდან იგეგმება ნაპირდამცავი ღონისძიებების ეტაპობრივი განხორციელება მდ. ცხენისწყლისა და ლაჯანურის ხეობებში.

3.2. ტურისტული და გასართობი ინფრასტრუქტურა

მუნიციპალიტეტში წინა პირობები შეიქმნა ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით, დადგენილია 7 საფეხმავლო ტურისტული მარშრუტი, რომელიც ითვალისწინებს ხვამლის, ასხის, ახალჭალის, ლაშიჭალის, საირმის სანახებზე მოგზაურობას. შემუშავდა ჯომარდობის მოყვარულთათვის რიონისა და ცხენისწყლის ხეობების მარშრუტები.

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით მოეწყო ტურისტულად მიმზიდველი ადგილები სოფ.ჩხუტელში, სოფ.ღვირიშში, სოფ. ორბელის გადასასვლელზე, სოფელ ჩქუმსა და ოფიტარაში, სადაც დაიხარჯება 615 000 ლარი. ამავე პერიოდში დასრულდა ქ.ცაგერში ტურიზმის საინფორმაციო ცენტრის მშენებლობა, რაზედაც დაიხარჯა 307 000 ლარი.ხოლო ხვამლის ტურისტული გზის მშენებლობაზე დაიხარჯება 15 800 000 ლარი, სათანადო პირობები შეიქმნა ისტორიული და რელიგიური ტურიზმის განვითარების თვალსაზრისით, მსოფლიო მართლმადიდებლური სამყაროს ინტერესთა სფეროში მოექცა მაქსიმე აღმსარებლის საფლავი, დეხვირის ციხე-კომპლექსი, სოფელი დოღურაში და სხვა.

2021 წლისათვის იგეგმება სოფელ გვესოსა და ჩქუმ-ქულბაქის მიმართულებით არსებული ტურისტული გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება ,ოყურემის ხიდი -ზედა ოყურემის მიმართულებით ასფალტო-ბეტონის გზის მოწყობა.

2021 წლებში იგეგმება კურორტ ლაშიჭალისა და ახალჭალის გზების სარემონტო სამუშაოების ჩატარება. საცხენოსნო ტურიზმის განვითარება.

ცაგერში ფუნქციონირებს 3 სკვერი. მოწყობილია ბავშვთა გასართობი ატრაქციონი, მიმდინარეობს ქ.ცაგერში კეჭნარის სკვერის რებილიტაცია.

4. ჯანდაცვა და სოციალური მდგომარეობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მოქმედებს ერთი საავადმყოფო 25 საწოლით, ასევე 19 ამბულატორია. თემებში მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე ზრუნავს 24 ექიმი და 39 მედდა, თუმცა, მუნიციპალიტეტი ექიმების ნაკლებობას განიცდის. მუნიციპალიტეტს ამჟამად ემსახურება ორი სასწრაფო დახმარების სამედიცინო ბრიგადა. მუნიციპალიტეტში ასევე ფუნქციონირებს 4 კერძო სტომატოლოგიური კლინიკა. ამასთან, მუნიციპალიტეტში მოქმედი ჯანმრთელობის დაცვის დაწესებულებები განიცდის მაღალკვალიფიციური კადრების უკმარისობას, განსაკუთრებით - ვიწრო სპეციალობით, რაც იწვევს

ადგილობრივი მოსახლეობის სამკურნალოდ გასვლას ქვეყნის სხვადასხვა კლინიკაში. აქტუალურია სამედიცინო მომსახურებისა და მედიკამენტების ფინანსური ხელმისაწვდომობის პრობლემა.

4.1 ჯანდაცვისმომსახურების ხელმისაწვდომობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას ემსახურება ერთი საავადმყოფო შპს „რეგიონალური ჯანდაცვის ცენტრი“-ცაგერი 25 საწოლით, 19 პირველადი ჯანდაცვის ცენტრი. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს ორი სსდ/ბრიგადა. ასევე ფუნქციონირებს 4 კერძო სტომატოლოგიური კლინიკა.

მუნიციპალიტეტში მუშაობს 27 ექიმი და 38+25+8 მედდა. პირველადი ჯანდაცვის ცენტრებში ექიმების უმრავლესობა მუშაობს შეთავსების გრაფიკით. (კვირაში 1 დღე) გარდა ალპანის, უსახელოს და ნაკურალეშის პირველად ჯ/პ-სა.

მუნიციპალიტეტი განიცდის ვიწრო სპეციალისტების უკმარისობას(უროლოგი, ტრავმატოლოგი, ოკულისტი), რის გამოც მოსახლეობას უწევს სამკურნალოდ გასვლა სხვადასხვა კლინიკაში.

უკანასკნელი 6 წელია მოსახლეობის ხელმისაწვდომობა ხარისხიან და მაღალკვალიფიციურ სამედიცინო მომსახურებაზე მკვეთრად გაიზარდა კატასტროფის სამსახურის გამართული მუშაობის შედეგად.

ხარვეზები მოსახლეობის დროული და ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების აღმოჩენაში განპირობებულია ობიექტური მიზეზებით. კერძოდ: პ/ჯ პუნქტებში ექიმები უმეტესად მუშაობენ შეთავსებით, ხშირად ირღვევა გრაფიკი. ამავე დროს გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ მუნიციპალიტეტს აქვს რთული რელიეფური მდგომარეობა. სოფლები საკმაო მანძილითაა დაშორებული პ/ჯ პუნქტებსა და მუნიციპალიტეტში მოქმედ ერთადერთ სტაციონარს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ რამდენიმე სოფელში(ცაგერა, ხოჯი, მახურა,სურმუში, მახაში, სედა ორბელი) არ არის მედდა, რაც მოსახლეობის უკმაყოფილების მიზეზია.

მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 2 სსდ/ბრიგადა(ერთი ბრიგადა გაუქმდა რამდენიმე წლის უკან). გამომდინარე ჩვენი მუნიციპალიტეტის რთული რელიეფური მდგომარეობიდან მიზანშეწონილია აღსდგეს მე-3 ბრიგადის ფუნქციონირება, რაც თავიდან აგვაცილებს სასწრაფო სამედიცინო დახმარების დაგვიანების ფაქტებს. მუნიციპალიტეტში პრობლემას წარმოადგენს მედიკამენტებზე ხელმისაწვდომობას, რადგან არსებული ფარმაცევტულ დაწესებულებებში ფასები საკმაოდ მაღალია.

მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებულ თირკმლის ქრონიკული დაავადებით დაავადებულთათვის სამედიცინო მომსახურება გამწვანებულია, კერძოდ დიალიზზე დამოკიდებული პაციენტებისა , რომელთაც უწევთ ქ. ქუთაისში კვირაში 3-ჯერ ჩასვლა, რაც ბევრ სირთულესთან არის დაკავშირებული. ამ პრობლემის მოგვარება შესაძლებელია ადგილზე დიალიზის ცენტრის შექმნით.

ჩვენი მუნიციპალიტეტისათვის ენდემურ დაავადებას წარმოადგენს ჩიყვი, განსაკუთრებით ბავშვთა ასაკში. მიზანშეწონილია წელიწადში ერთჯერ მოეწყოს სკოლებსა და სკოლამდელი სასწავლო დაწესებულებებში პროფილაქტიკური გასინჯვები ჩიყვის პათოლოგიის გამოვლენის მიზნით.

დღეისათვის პრიორიტეტულია საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის სამუშაო ფართით უზრუნველყოფა. ამჟამად ა(ა)იპ „საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი“ განთავსებულია

ყოფილი საავადმყოფოს ავარიულ შენობაში, რომელიც ამავე დროს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის საკუთრებას, არსებობს ყოფილი სან. ეპიდსადგურის შენობა, რომელიც საჭიროებს სასწრაფო რეაბილიტაციას და მასში საზ. ჯანდაცვის ცენტრის განთავსებას.

4.2. სოციალური მომსახურეობა

ცაგერის მუნიციპალიტეტში სოციალური დახმარების მიმღები მოსახლეობის რაოდენობაა 4382 ანუ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის 42,5%-ია, რაც მნიშვნელოვნად აღემატება ქვეყნის საშუალო მაჩვენებელს - 13%-ს. ეს მონაცემი ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შემცირების ტენდენციით ხასიათდებოდა და საბოლოო ჯამში შემცირებულია 1453 ერთეულით.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში პენსიონერთა რაოდენობაა 3653 ანუ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის 30,4%-ია (იხ.დანართი 3), რაც ადგილობრივი მოსახლეობის გადაბერებაზე მიუთითებს. ეს მონაცემი ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შემცირებულია 842 ერთეულით. სოციალური პაკეტის მიმღები შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა რაოდენობა შეადგენს 563-ს და მარჩენალდაკარგულთა რაოდენობა - 70-ს. ბოლო ხუთი წლის განმავლობაში შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მარჩენალდაკარგულთა რაოდენობა შემცირებულია შესაბამისად 27 და 21 ერთეულით. ამასთან, იძულებით გადაადგილებული პირთა რაოდენობა, რომლებიც ღებულობენ დევნილთა შემწეობას, შეადგენს 21 პირს, რომელიც ბოლო 5 წლის განმავლობაში შემცირებულია 9 პირით. ასევე, მუნიციპალიტეტში დღეის მდგომარეობით არის 17 - მრავალშვილიანი ოჯახი, 4 მარტოხელა დედა, 143 ომის მონაწილე და 350 იძულებით გადაადგილებული პირი.

ცენტრალური ხელისუფლების მიერ განხორციელებული სოციალური რეაბილიტაციისა და ბავშვზე ზრუნვის პროგრამის დამხმარე საშუალებების ქვეპროგრამით ისარგებლა 3 ბენეფიციარმა, რაც არსებული საჭიროებებიდან გამომდინარე ძალიან ცოტაა და მომავალში აუცილებლობას წარმოადგენს შესწავლილ იქნას სოციალურად მოწყვლადი ჯგუფების ინდივიდუალური საჭიროებები.

ქვემოთ მოცემული ქვეპროგრამებში მოყვანილ ბენეფიციართა დახმარება ხორციელდება ცაგერის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი ბიუჯეტიდან სოციალური დახმარების მიღებისა და გაცემის წესის შესაბამისად (ცაგერის საკრებულოს 2020 წლის 29 იანვრის N4 დადგენილება), რისთვისაც მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი ბიუჯეტიდან 2020 წელს გამოყოფილი იქნა 380 000 ლარი.

N	ქვეპროგრამის დასახელება	ბენეფიციართა რაოდენობა
1	სოც.დაუცველი მოსახლეობის ყოველდღიური კვება	118

2	ერთჯერადისოც. ფულადიდახმარება	132
3	უსახლკარო, დაუცველიმოსახლეობისმატ.დახმარება	6
4	დიალიზზედამოკიდებულთადახმარება	13
5	სამედიცინო მომსახურების დაფინანსება	431
6	მრავალშვილიანი ოჯახების დაფინანსება	25
7	ორსულთა დახმარება	12
8	შშმ ბავშვთა მატერიალური დახმარება	8
9	გარდაცვლილთა სარიტუალო მომსახურება	7
10	მარტოხელა დედების ფულადი დახმარება	4
11	ობოლ ბავშვთა ფულადი დახმარება	-
12	ხანდაზმულთა ფულადი დახმარება	70
13	ომის ვეტერანთა დახმარება	47

ცხრილი № 4. მუნიციპალიტეტის სოციალური ქვეპროგრამები და ბენეფიციართა რიცხვი

მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 2 უმწეოთა სასადილო (ერთი სოფელ ლაჯანაში,რომელიც ემსახურება 38 ბენეფიციარს, ხოლო მეორე ქ.ცაგერში, რომელიც 80 ბენეფიციარს ემსახურება).

აღსანიშნავია, რომ ცაგერის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი სოციალური პროგრამები მრავალფეროვანია და ყოველწლიურად მზარდია, რაც მეტწილად ავსებს ცენტრალური ხელისუფლების მიერ განხორციელებული სოციალური პროგრამების საჭიროებებს.

5.განათლება, კულტურა და სპორტი

მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 25 საჯარო სკოლა, 16 სკოლამდელი დაწესებულება (საბავშვო ბაღი). მუნიციპალიტეტის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში სწავლობს 870 მოსწავლე, საბავშვო ბაღებში გაერთიანებულია 251 ბავშვი. აუცილებლობას მოითხოვს აშენდეს თაბორის საჯარო სკოლის ახალი შენობა, ჩატარდეს ორბელის საჯარო სკოლის სრული რეაბილიტაცია და დანარჩენ სკოლებში განხორციელდეს მიმდინარე სარემონტო სამუშაოები. აშენდეს წიფერჩის,ალპანის, ტვიშისა და ოყურემის ახალი საბავშვო ბაღები. ჩატარდეს ზუბის, ორბელის, ქულბაქისა და სხვა ბაღების სარეაბილიტაციო სამუშაოები. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს კულტურის ცენტრი,(მწვანე თეატრით, გრიშა მდივნის სახელობის სახალხო თეატრით და 26 სასოფლო კლუბით). - ისტორიული მუზეუმი (ლადო ასათიანის, არჩილ გელოვანის, სევერიან ისიანის სახლმუზეუმებით და სურათების გალერეით, დეხვირის არქეოლოგიური ეთნოგრაფიული მუზეუმით). ცაგერის მუნიციპალიტეტის ხედვისა და საშუალოვადაიანი პრიორიტეტების დოკუმენტი 21 -

ფოლკლორის სახელმწიფო ცენტრის წარმომადგენლობა. - მთავარი ბიბლიოთეკა -40 განყოფილებით. კულტურის ცენტრი საჭიროებს სრული რეაბილიტაციის სამუშაოების ჩატარებას. სარემონტო სამუშაოები არის ჩასატარებელი არჩილ გელოვანის და სევერიან ისიანის სახლმუზეუმებში. მოსაწყობია ფოლკლორის ცენტრის წარმომადგენლობის ოფისი. ცაგერის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს მრავალპროფილიანი სპეციალური დარბაზი და გელა ხვადაგიანის სპორტ დარბაზი, ცაგერის სტადიონი, ლაჯანის საფეხბურთო მინდორი, ქვედა ცაგერის, ორბელის, ჩხუტელის, ზუბის, ჭალისთავის, აღვის, დეხვირის, ლასურიაშის, სურმუშის ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედანი. ასევე ქ.ცაგერში დ.აღმაშენებლის ქუჩაზე ხელოვნურსაფარიანი და თავისუფლების ქუჩაზე მარტივი ტიპის მოედნები, მუნიციპალიტეტის სოფლებში მარტივი ტიპის მოედნები. სრულ რეაბილიტაციას მოითხოვს ცაგერის სტადიონი, აღსადგენია ხელოვნური საფარი ლაჯანის და ორბელის სტადიონებზე, განათებებია მოსაწყობი ქვედა ცაგერის და ჩხუტელის ხელოვნურსაფარიან სპორტულ მოედნებზე.. ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედნებია მოსაწყობი უსახელოს, საირმეში და სხვა.

6. გარემოსდაცვა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის გამგეობის ინფორმაციით, ზედაპირული და მიწისქვეშა წყლის რესურსები ზომიერია. ცაგერის ტერიტორიაზე ჩამოედინება მდ. ცხენისწყალი, ლაჯანური, რიონი. წყლის შეფასებული რესურსის შესახებ ინფორმაცია არ მოიპოვება. მუნიციპალიტეტში არ არის ჭარბტენიანი ტერიტორიები.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ძირითადი ნაწილი უჭირავს ტყეებს (47,000 ჰა). ადმინისტრაციულ ერთეულში არის სამრეწველო დანიშნულების, სუბალპური და ჭალისპირა ტყეები, თუმცა არ არის ინფორმაცია თითოეული კატეგორიის ტყის ფართობები, პირადი დაკვირვებების საფუძველზე, ნათელია, რომ მუნიციპალიტეტში ხდება ტყის ჭრა, თუმცა ინფორმაცია ტყის ჭრის წლიური ლიმიტს შესახებ არარსებობს. უკანასკნელი 10 წლის განმავლობაში მუნიციპალიტეტის ტყეებში ხანძარი იყო, სოფ. დეხვირის, ლასურიაშის, ლასხარასა და ჩხუტელის ტერიტორიებზე. ბოლო წლებში ტყის ხანძრების რაოდენობა არ შეცვლილა, წელიწადში ხდება 1 ან 2 ხანძარი. მუნიციპალიტეტში აუცილებელია ტყის მოვლისა და აღდგენის ღონისძიებების გატარება. ტყეების დეგრადაციის გამომწვევ მიზეზად შეიძლება ჩაითვალოს ტყის ხანძრები. არასამთავრობო ორგანიზაციის პროექტების ფარგლებში მუნიციპალიტეტში პერიოდულად ხორციელდება მოსახლეობის გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების ღონისძიებები.

რელიეფი ძლიერ დანაწევრებულია მდ. ლაჯანურის, მდ.რიონისა და მდ.ცხენისწყალის, მდ.ჯონოულის, მდ.რაჩხის შენაკადების მიერ, რაც ქმნის პირობებს ღვარცოფებისა და მეწყრული მოვლენების ჩასახვა-ჩამოყალიბებისთვის. მუნიციპალიტეტი გეოლოგიური საშიშროებისა და კლიმატის ცვლილებების თვალსაზრისით ერთ-ერთ ურთულეს მოწყვლად სივრცეს წარმოადგენს და ხასიათდება მეწყრებით, ღვარცოფებით და

ეროზიული პროცესებით, წყალდიდობებითა და გრუნტისწყლების შეტბორვებით. პროცესების გააქტიურებას, ექსტრემალურ გეოლოგიურ და მორფოლოგიურ პირობებთან ერთად, განაპირობებს კლიმატის ცვლილების, გლობალური დათბობის ზეგავლენა. სტიქიური მოვლენების (წყალმოვარდნა, მეწყერი და ღვარცოფი) სიხშირისა და ინტენსივობის ზრდამ გააძლიერა მიწის ეროზია, სასოფლო-სამეურნეო და სავარგულეების ინფრასტრუქტურის დაზიანება და განაპირობა მოსახლეობის მიგრაცია. სტიქიური გეოლოგიური პროცესების განვითარება-რეაქტივაციისას მოსალოდნელი საშიშროებისაგან მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის დაცვისათვის, მნიშვნელოვანია განსაკუთრებით მოწყვლად ფერდობებზე სარეაბილიტაციო და საადაპტაციო ღონისძიებების გატარება და საგანგებო სიტუაციების სამოქმედო გეგმის შემუშავება.

მუნიციპალიტეტის ტყეები მდიდარია სხვადასხვა სახის ცხოველებით და ფრინველებით. აქ ბინადრობს კავკასიური მურა დათვი, მგელი, მელა, არჩვი, შველი, ფოცხვერი, ტურა, მრავალფეროვანია ფრინველთა სამყარო, რაიონი წარმოადგენს გადამფრენი ფრინველების ტრასის ერთ ნაწილს, და აქ სეზონურად შეიძლება შეხვდეთ კავკასიურ წეროს, გედს, გადამფრენ ტყის ქათამს, არის შემთხვევები კაკბების გუნდის შემოფრენისა, მრავლად გვხვდება გარეული ბატი, იხვი, მწყერი, გვრიტი.

უნდა აღინიშნოს, რომ გარკვეული წლების წინ რაიონში შემოყვანილ იქნა გარეული ღორი (ლაჯანურის ხეობა) ადაპტაციის პერიოდმა წარმატებით ჩაიარა, ღორი წარმატებით შეეგუა ადგილობრივ პირობებს და გამრავლდა, მაგრამ ბრაკონიერებისა და უსისტემო ნადირობის შედეგად დღეისათვის მთლიანად გადაშენებულია. გადაშენების საფრთხის ქვეშაა კავკასიური მურა დათვი, ფოცხვერი.

მუნიციპალიტეტში მხოლოდ ცაგერს აქვს კანალიზაციის კოლექტორი, თუმცა არ არსებობს ჩამდინარე წყლების გამწმენდი სისტემა.

მუნიციპალიტეტში ნარჩენების შეგროვებასა და გატანას უზრუნველყოფს აა(ი)პ „კომუნალური მომსახურება“, რომელიც ემსახურება მოსახლეობის 35 % , მუნიციპალიტეტს აქვს საკუთარი ნაგავსაყრელი მდინარე ცხენისწყლის მარჯვენა სანაპიროზე. ერთ სულ მოსახლეზე წარმოქმნილი ნარჩენების რაოდენობა შეადგენს 1.37 მ³, ხოლო შეგროვებული და ნაგავსაყრელზე განთავსებული ნარჩენების რაოდენობა წელიწადში შეადგენს 1,985მ³.

მუნიციპალიტეტში მუშაობს 70% კონტეინერული სისტემა. გაგვაჩნია 160 ლითონის და 150 პლასტმასის კონტეინერები. გვაქვს 2 სპეც-ავტო მანქანა - ერთი კომპაქტორი და ერთი თვითმცლელი. არ გვაქვს სპეც-ავტომეურნეობების სამრეცხაო.

7. ხელისუფლება

ცაგერის მუნიციპალიტეტში ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებია:

მერია

მერი, მოადგილეები

გამგეობის სამსახურები:

1. ეკონომიკისა და ქონების მართვის სამსახური
2. კეთილმოწყობისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების სამსახური
3. ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამსახური
4. საფინანსო-საბიუჯეტო სამსახური
5. განათლების, კულტურის, სპორტის, ტურიზმისა და ახალგაზრდულ საქმეთა სამსახური
6. არქიტექტურისა და ზედამხედველობის სამსახური
7. სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის სამსახური
8. შიდა აუდიტის სამსახური
9. ადმინისტრაციული სამსახური.

საკრებულო

1. სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვებისა და ინფრასტრუქტურის კომისია
2. საფინანსო-საბიუჯეტო კომისია
3. სოციალურ საკითხთა კომისია
4. ქონების მართვისა და ბუნებრივი რესურსების კომისია
5. სამანდანტო საპროცედურო საკითხთა და ეთიკის კომისია.

ხელმისაწვდომი სახელმწიფო სერვისები

ცაგერის მუნიციპალიტეტი საკმარისადაა მოცული სახელმწიფო სერვისების მომსახურებით. მოსახლეობას ემსახურება საჯარო და სამოქალაქო რეესტრი, სსიპ-„112“, მოსახლეობის ფართო მომსახურების მიზნით სოფ. ლაჯანაში გაიხსნა საზოგადოებრივი ცენტრი, რომელიც მრავალრიცხოვან სერვის სთავაზობს ლაჯანის ხეობის მოსახლეობას. ასევე მუნიციპალიტეტში წარმოდგენილია სსიპ „ეროვნული სატყეო სააგენტო“, სსიპ „სოციალური მომსახურების სააგენტო“, სსიპ „მექანიზატორი“, სსიპ „საქართველოს ეროვნული არქივი.“

ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2015 წლის ბიუჯეტმა ადგილობრივი შემოსავლების, გათანაბრებითი და მიზნობრივი ტრანსფერების, არაფინანსური აქტივების კლებისა და ფინანსური აქტივების ცვლილების ჩათვლით 4879,0 ათასი ლარი შეადგინა.

მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი

ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2014 წლის ბიუჯეტი იყო 7052,3 ათასი ლარი. მუნიციპალიტეტის ხარჯებმა შეადგინა 4903,2 ათასი ლარი. 2015 წლის ბიუჯეტმა შეადგინა 9577,2 ათასი ლარი, ხოლო ხარჯებმა - 9577,2 ათასი ლარი. 2016 წლის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი განისაზღვრა 10 540,4 ათასი ლარით, სადაც ხარჯების წილია - 4942,6 ათასი ლარი, 2017 წლის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი განისაზღვრა 10

632,3 ათასი ლარით, სადაც ხარჯების წილია - 4837,9 ათასი ლარი(იხ.დეტალურად ბიუჯეტის ანალიზი - დანართი 6.)

8. SWOT ანალიზი

ეკონომიკა

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<ul style="list-style-type: none"> • ხელსაყრელი ბუნებრივ-კლიმატური პირობები სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის საწარმოებლად • მუნიციპალიტეტში წარმოებული პროდუქციის მრავალფეროვნება • ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქცია • იაფი მუშახელი • მიწის რესურსების სიიაფე • რეგიონული პროექტები და ნაწილობრივ განახლებული საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურა • საკურორტო ადგილები • მინერალური წყლები • სასმელი წყლის რესურსები • ვაზის უნიკალური ენდემური ჯიშები და ღვინოების - „უსახელაური“, „ტვიში“, ორბელური „ოჯალეში“ - საერთაშორისო ცნობადობა. • სათიბ-სადოვრების დიდი რესურსი • საკალმახე წარმოების დიდი რესურსი • სხვადასხვა სახის ტურიზმის განვითარების პოტენციალი • კურორტ ლაშიჭალის მაღალი ცნობადობა 	<ul style="list-style-type: none"> • მუნიციპალიტეტში არსებული საინვენსტიციო პოტენციალის შესახებ ინფორმირებულობის დაბალი ხარისხი • ინვესტიციების სიმწირე და ინვესტორებთან მუშაობის არასაკმარისი გამოცდილება • ბიზნეს გამოცდილების დაბალი დონე • ტურისტული მომსახურების დაბალი დონე • მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის განვითარების სტრატეგიის არ არსებობა • სასოფლო-სამეურნეო კულტურების დაბალი მოსავლიანობა და საქონლის დაბალ პროდუქტიულობა • უხარისხო შხამ-ქიმიკატები და დამატებითი დაცვის საშუალებების არარსებობა. მოძველებული სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა და მცირე მექანიზაციის საშუალებების ნაკლებობა • რეალიზაციის ბაზრის უქონლობა • მწირი და მოძველებული ჯიშები და ტექნოლოგიები • ადგილობრივი პროდუქციის წარმოება გადამუშავების და გასაღების არაორგანიზებულობა • უმუშევრობის მაღალი დონე • სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის სასაწყობო მეუნეობის არ არსებობა.
შესაძლებლობები	საფრთხეები
<ul style="list-style-type: none"> • რეგიონულ და ადგილობრივ ბაზრებზე ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტზე მოთხოვნის ზრდა 	<ul style="list-style-type: none"> • ეკონომიკური კრიზისის შედეგად მუნიციპალიტეტში ინვესტიციების შემცირება • პოლიტიკური ვითარების დესტაბილიზაცია

<ul style="list-style-type: none"> • ტურისტული ნაკადების ზრდა • ეკოტურიზმზე, სასოფლო და აგროტურიზმზე მოთხოვნის ზრდა • კერძო ინვესტორების დაინტერესების ზრდა • საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების დახმარების მოცულობის ზრდა • მცირე ბიზნესის და აგროსესხების გაიაფებაზე ორიენტირებული სპეციალური სახელმწიფო პროგრამები • მიწის ნაყოფიერების მართვის ეფექტური მექანიზმის შექმნა • მეწყერული და ეროზიული მოვლენების პრევენციის მექანიზმის შემუშავება და დანერგვა • დაბალი ზონის სოფლებში სამელიორაციო და საირიგაციო სისტემის შექმნა. • გადამამუშავებელი საწარმოების და ფერმერთა კოოპერირების პროცესების სტიმულირება • ფერმერთა უწყვეტი სწავლების სისტემის შექმნა 	<ul style="list-style-type: none"> • ბუნებრივი კატასტროფები საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისი • ნარჩენების მართვის სისტემის გაუმართაობის შედეგად ტურისტული ზონების დაბინძურება და ტურისტული პოტენციალის დაქვეითება. • არსებული ტურისტული ობიექტების მდგომარეობის შეუსაბამობა საერთაშორისო სტანდარტებთან.
---	--

ინფრასტრუქტურა

<ul style="list-style-type: none"> • ელექტროენერჯის მიწოდების მუნიციპალიტეტში მეტ-ნაკლებად მოწესრიგებული სახელმწიფო მნიშვნელობის კომუნიკაციების არსებობა • მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ ცენტრებთან გზების მნიშვნელოვანი ნაწილის დამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა • ინფრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტულობის აღიარება ხელისუფლებასა და თვითმმართველობის მიერ • მუნიციპალიტეტის ცენტრსა და ადმინისტრაციულ ცენტრს შორის სატრანსპორტო მიმოსვლის არსებობა • გარე განათების სისტემებით ადმინისტრაციული ცენტრის მნიშვნელოვანი ნაწილის უზრუნველყოფა • მუნიციპალური ცენტრისა და 	<ul style="list-style-type: none"> • ქუთაისი-ალპანა სახელმწიფო მნიშვნელობის საავტომობილო გზის არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა • ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რთული რელიეფური მდგომარეობა. • ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების (მათ შორის შიდა სასოფლო გზების) არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა • ადმინისტრაციულ ტერიტორიულ ერთეულის ცენტრებისა და სოფლების კეთილმოწყობის არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა მუნიციპალური სატრანსპორტო საშუალებების სიმცირე • სოფლებისა და დასახლებების რიგ ნაწილში გარე განათებების არარსებობა • სასმელი წყლით სოფლის მოსახლეობის არასრული უზრუნველყოფა და ხარისხის
---	--

<p>წყალმომარაგების ცენტრალური სისტემის უზრუნველყოფა</p>	<p>სტანდარტებთან სასმელი წყლის შეუსაბამობა</p> <ul style="list-style-type: none"> • მდინარე ცხენისწყლისა და ლაჯანურის ნაპირსამაგრების არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა.
<ul style="list-style-type: none"> • სისტემით მოსახლეობის უზრუნველყოფა • მუნიციპალიტეტის ცენტრში ნარჩენების გატანის პრაქტიკის არსებობა • მუნიციპალიტეტის ცენტრში ქუჩების დასუფთავების პრაქტიკის არსებობა . დამუშავდა ნარჩენების მართვის 5 წლიანი სამოქმედო გეგმა . მუნიციპალიტეტის ცენტრში ლიცენზირებული ნაგავსაყრელის არსებობა 	<ul style="list-style-type: none"> • ზამთრის პირობებში სოფლის მოსახლეობის ელექტროენერგიით მომარაგების მდგომარეობაში არსებული შეფერხებები • საკურორტო ადგილებსა და სოფლების სრული მომსახურების დანერგვა. • ჯერ კიდევ უკონტროლო ნაგავსაყრელების არსებობა.სოფლად ნარჩენების შეგროვებისა და გატანის დაბალი დონე. • მშენებლობის სისტემის განვითარების დაბალი დონე
<p>შესაძლებლობები</p>	<p>საფრთხეები</p>
<ul style="list-style-type: none"> • წყალმომარაგების და კანალიზაციის ქსელის გაფართოება • მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი მნიშვნელობის საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია • ელექტროენერგიის მიწოდებაში არსებული პრობლემების დაძლევა • არსებული ბუნებრივი რესურსების გამოყენების შესაძლებლობის გაზრდა • საერთაშორისო და დონორი ორგანიზაციების დახმარების მოცულობის გაზრდა • უახლოეს პერსპექტივაში მუნიციპალიტეტის გაზიფიკაციის პრობლემის მოგვარების წინა პირობების შექმნა • მდინარე ცხენისწყლისა და ლაჯანურის ნაპირსამაგრების მშენებლობის განხორციელება. 	<ul style="list-style-type: none"> • ბუნებრივი და სტიქიური მოვლენების მაღალი რისკი • პროექტების ფინანსურ უზრუნველყოფაში დაბრკოლებების წარმოქმნა. • მოსახლეობის საცხოვრებელი სახლებისა და მუნიციპალური საკუთრების დაცვის არასაკმარისი დონე.

ჯამრთელობა და სოციალური დაცვა

<p>ძლიერი მხარეები</p>	<p>სუსტი მხარეები</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ოჯახის ექიმის მომსახურებით ყველა თემის უზრუნველყოფა • ქ.ცაგერში ახალაშენებული თანამედროვე 	<ul style="list-style-type: none"> • პრევენციის პროექტები საჭიროებს მრავალგვარობას და რაოდენობრივ გაზრდას • მოძველებული და ამორტიზირებული

<p>ტექნიკით აღჭურვილი საავადმყოფო</p> <ul style="list-style-type: none"> • საყოველთაო სახელმწიფო სამედიცინო დაზღვევა • სოციალურად დაუცველ პირთა (უმწეოთა) სასაბუღალტრო არსებობა • სოციალური პროგრამების სიმრავლე • სოციალური უზრუნველყოფის აღიარება სახელმწიფო სოციალური პოლიტიკის პრიორიტეტულ მიმართულებად 	<p>ტრანსპორტი</p> <ul style="list-style-type: none"> • პროფესიული სასწავლებლების არარსებობა • სამედიცინო კადრების ნაკლებობა (ვიწრო სპეციალისტების ექიმების დეფიციტი) • თანამედროვე დანადგარ-მოწყობილობების ნაკლებობა. • დიაგნოსტიკური ცენტრის არარსებობა.
<p>შესაძლებლობები</p>	<p>საფრთხეები</p>
<ul style="list-style-type: none"> • ჯანდაცვის პროგრამების მიმართვა პრევენციაზე, მოსახლეობის სწავლება-ტრენინგი, მათი ცნობიერების ამაღლება • პროექტების განხორციელება, რომლებიც ქრონიკული დაავადებების მქონე ადამიანებს გაუადვილებს საზოგადოებაში ინტეგრირებასა და დასაქმებას • მუნიციპალიტეტის დონეზე მაღალი ტექნოლოგიების წყლისა და ჰაერის ლაბორატორიების შექმნა, წყლისა და ჰაერის ხარისხის მუდმივი მონიტორინგი • სამედიცინო კადრების გადამზადება და პროფესიული განვითარება • პრევენციული ჯანდაცვის განვითარება 	<ul style="list-style-type: none"> • სამედიცინო მომსახურებასა და მედიკამენტებზე ფასების მატება • ბუნებრივი კატაკლიზმები

განათლება, კულტურა და სპორტი

<p>ძლიერი მხარეები</p>	<p>სუსტი მხარეები</p>
<ul style="list-style-type: none"> • მაღალპროფესიული აკადემიური გუნდი, კაპელა, ფოლკლორული და ქორეოგრაფიული კოლექტივები; • თანამედროვე დონის ისტორიული მუზეუმი სურათების გალერეით. • კულტურული ინფრასტრუქტურის არსებობა მუნიციპალიტეტში. 	<ul style="list-style-type: none"> • კვალიფიციურ პედაგოგთა დეფიციტი; • პროფესიული სასწავლებლების არარსებობა; • კულტურისა და სპორტის მიმართულებით მწირი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; • მუსიკალური ინსტრუმენტებისა და აღჭურვილობის დეფიციტი; • თანამედროვე ლიტერატურის დეფიციტი; • პროფესიონალი მრწვთნელ-სპეციალისტების დეფიციტი.
<p>შესაძლებლობები</p>	<p>საფრთხეები</p>
<ul style="list-style-type: none"> • განათლების სისტემის ადაპტირება შრომის ბაზრის მოთხოვნებთან; 	<ul style="list-style-type: none"> • ბუნებრივი კატაკლიზმები; • ეკონომიკური და ფინანსური კრიზისი.

<ul style="list-style-type: none"> • პედაგოგთა კვალიფიკაციის ამაღლების ხელშეწყობა; • ადამიანური რესურსების პროფესიული გადამზადების ხელშეწყობა. 	
--	--

გარემოსა და ბუნებრივი კატასტროფების რისკების შემცირება

ძლიერი მხარეები	სუსტი მხარეები
<ul style="list-style-type: none"> • ხელსაყრელი გარემო (კლიმატი, ნიადაგი, წყალი) • ტყის რესურსი • მუნიციპალიტეტის მდიდარი ბიომრავალფეროვნება • სხვადასხვა სასარგებლო წიარისეულის დიდი მარაგი • 	<ul style="list-style-type: none"> • გაზრდილი მეწყრული მოვლენები (მეწყერი, ღვარცოფები, წყალდიდობა) • სოფლად საკანალიზაციო გამწმენდი ნაგებობების არარსებობა • ნარჩენების მართვის სისტემის არარსებობა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. • სოფლად სტიქიური ნაგავსაყრელების არსებობა.
შესაძლებლობები	საფრთხეები
<ul style="list-style-type: none"> • ცალკეული სახის სტიქიურ მოვლენებზე პრევენციული ზომების გატარება • მდინარეების ნაპირსამაგრი სამუშაოების ჩატარება, კალაპოტის გაწმენდა და ახალი სავარგულების ათვისება ბარის ზონაში. 	<ul style="list-style-type: none"> • ბუნებრივი სტიქიები • მიკროკლიმატის ცვლილება • ქარისმიერი და წყლისმიერი ეროზიული პროცესების გააქტიურება • ტერიტორიის დაბინძურების მაღალი დონე

9. მუნიციპალიტეტის ხედვა და მისია

ა) მუნიციპალიტეტის განვითარების გრძელვადიანი ხედვა

ცაგერის მუნიციპალიტეტის განვითარების საშუალო ვადიანი პრიორიტეტების წინამდებარე დოკუმენტის ფარგლებში განვითარების ხედვა წარმოადგენს იმ გრძელვადიან მისწრაფებებსა და მიზნებს,

რომლის მიღწევა ცმოხდება მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტების დოკუმენტის ანსტრატეგია ს, ასევე, სხვა დარგობრივის ტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების,

მუნიციპალური თუ სახელმწიფო პროგრამებისა და პროექტების,

სახელმწიფო პოლიტიკისა და პროგრამების განხორციელების შედეგად. ცხადია,

მხოლოდ წინამდებარე მუნიციპალური პრიორიტეტების დოკუმენტის განხორციელება არ იქნება საკმარისი იმისათვის, რომ მივაღწიოთ ხედვაში დაფიქსირებულ სასურველ ვითარებას.

თუმცა,

ამ დოკუმენტში დასახულის საშუალო ვადიანი პრიორიტეტების შესრულებამ იმ პუნქტებზე დადგომას, ეუწყობს ხელს იმ სასურველი მდომარეობის დადგომას,

რასაც ცაგერის მუნიციპალიტეტის განვითარების ხედვა ითვალისწინებს.

ხედვის, როგორც ყოველის მომცველი,

საბოლოო მიზნის მიხედვით დაუცილებელია მუნიციპალიტეტის სოციალურ-

ეკონომიკური განვითარების პროცესებში სამოქალაქო და კერძო სექტორის, აკადემიური წრეებისა და დონორების ჩართვა, რომელთა ინიციატივები, პროექტები და პროგრამები თავისი წვლილი შეიტანს მოსახლეობის კეთილდღეობის გაუმჯობესებასა და ცხოვრების ხარისხის ამაღლებაში. წინამდებარე ხედვა 20 წლიან პერიოდს მოიცავს.

მუნიციპალიტეტის ხედვა

ცაგერის მუნიციპალიტეტი ეკონომიკურად სტაბილური ადმინისტრაციული-ტერიტორიული ერთეულია, სადაც უზრუნველყოფილია არსებული ბუნებრივი რესურსების, მათ შორის, წიაღისეულის, მიწისა და წყლის რესურსების ეფექტიანი დამდგრადი გამოყენება.

მუნიციპალიტეტში არსებობს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოებაში ინოვაციური კომპონენტები, გაუმჯობესებული ინფრასტრუქტურა, გამართული თანამედროვე ტურისტული მომსახურების ობიექტები და საინფორმაციო ცენტრები.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში ადამიანთა ჯანმრთელობასა და ეკოსისტემებზე შესაძლო ზიანის ადაეკონომიკური ზარალის რისკები მინიმუმამდეა შემცირებული.

ბ) ცაგერის მუნიციპალიტეტის საშუალო ვადიანი მისია

ცაგერის მუნიციპალიტეტის საშუალო ვადიანი მისიაა კონკრეტულ სფეროებში მართველი ერთეული სისამოქმედო პრიორიტეტების მომდევნო რამდენიმე წლისათვის.

ქვემოთ მოცემული მისიაში წარმოდგენილია მუნიციპალიტეტის საშუალო ვადიანი შედეგების ერთობლიობა, რომელთა მიღწევაზე ცვლილებები მართველი ორგანო პასუხისმგებლობას იღებს.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის რაჭა-ლეჩუმისა და ქვემო სვანეთის მხარეში შემავალი ადმინისტრაციული ერთეულია, რომლის მისია არის ხელი შეუწყოს:

- საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას;
- მუნიციპალიტეტის მდგრად სოციო-ეკონომიკურ განვითარებას;
- მოსახლეობის დასაქმებას;
- მეწარმეობის, სოფლის მეურნეობისა და გადამამუშავებელი მრეწველობის განვითარებისათვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნას;
- მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის სრულად გამოყენებას;
- მოსახლეობის უზრუნველყოფას ეფექტური სოციალური მომსახურებით;
- მომავალი თაობებისათვის კულტურული მემკვიდრეობის დაცვასა და შენარჩუნებას.

წინამდებარე მისიის განსახორციელებლად მუნიციპალიტეტი მჭიდრო თანამშრომლობას წარმართავს სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან, სხვა თვითმმართველ ერთეულებთან, დონორებთან, არასამთავრობო და სათემო ორგანიზაციებთან, მედიასთან, ბიზნეს სექტორსა და დაინტერესებულ მხარეთა სხვადასხვა სპექტრთან, რათა შეიმუშავოს და მუნიციპალიტეტის მოსახლეობას შესთავაზოს მათ საჭიროებებზე მორგებული მომსახურებები

10. მუნიციპალიტეტის საშუალო ვადიანი პრიორიტეტები

პრიორიტეტების დოკუმენტის წინამდებარე ნაწილში წარმოდგენილია შემდგომი 4 წლის განმავლობაში ცაგერის მუნიციპალიტეტის მიერ განსახორციელებელი პრიორიტეტული მიზნები და ამოცანები, ღონისძიებები და მათი შესაბამისი შედეგები.

პრიორიტეტი N 1 - ეკონომიკა

პრიორიტეტი 1.1 მრეწველობის განვითარების ხელშეწყობა
<p>ღონისძიებები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • სასაწყობო და სამაცივრო მეურნეობების შექმნა- განვითარება • გადამამუშავებელი ობიექტების გახსნა და დამუშავება
<p>შედეგი:</p> <p>გაიზრდება ეკონომიკური მაჩვენებლები, გაუმჯობესდება მოსახლეობის ეკონომიკური მდგომარეობა</p>

პრიორიტეტი 1.2 სოფლის მეურნეობის განვითარება
<p>ღონისძიებები:</p> <ul style="list-style-type: none"> • მიწის საკადასტრო მონაცემების განახლება კატეგორიზაცია • მევენახეობის მიკრო ზონების სავენახე ფართობების იდენტიფიცირება და სერტიფიცირება • პოტენციური აგრარული დარგების სრული ინფრასტრუქტურის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა, ფერმერული გაერთიანებებისა და სასოფლო კოოპერატივების მეშვეობით • ნაპირსამაგრი ღონისძიებების სრულად განხორციელება, • ვეტერინალური მომსახურეობის სერვის ცენტრების შექმნა • ფერმერთა ცოდნის ღონის სისტემატური ამაღლება • ნიადაგის ნაყოფიერების მენეჯმენტის სისტემის შექმნა
<p>შედეგი:</p> <ul style="list-style-type: none"> • განახლებული საკადასტრო მონაცემები უზრუნველყოფს ფართობების ოპტიმალურად გამოყენებას • სრულად არის დატვირთული მიკროზონები არსებული უნიკალური სავენახე ფართობები, სერტიფიცირებული ღვინომასალა მოთხოვნადია ბაზარზე • წარმოებული აგრარული პროდუქცია გადამამუშავდება საბოლოო სახით და რეალიზდება უკვე სასაქონლო სახით • მიწის ნაყოფიერების ამაღლებით და სრულფასოვანი მცირე მექანიზაციის ხელმისაწვდომობის შედეგად გაზრდილია მოსავლიანობა • სრულადაა ათვისებული სახნავი ფართობები

- გაზრდილია სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის რაოდენობა და ამალღებულია მისი ხარისხი

პრიორიტეტი N 2 - ინფრასტრუქტურა

პრიორიტეტი 2.1 ხელისუფლების შესაძლებლობების განვითარება

ღონისძიებები:

ადმინისტრაციული შენობების განახლება და აღჭურვა შესაბამისი ინვენტარით-მოწყობილობებით.

მუნიციპალიტეტის სტრატეგიული დაგეგმარების ცენტრის შექმნა

ღონისძიებები:

ადმინისტრაციული შენობების განახლება და აღჭურვა შესაბამისი ინვენტარით-მოწყობილობებით.

მუნიციპალიტეტის სტრატეგიული დაგეგმარების ცენტრის შექმნა

პრიორიტეტი 2.2. კომუნალური ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება და სხვა საზოგადოებრივი მომსახურებათა გაუმჯობესება

ღონისძიებები:

სოფ. ქულბაქიდან თვითდინების წყალსადენის მშენებლობა.

კულტურულ-სპორტული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა- რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტის სოფლის მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგების გაუმჯობესების მიზნით ეტაპობრივი პროექტების განხორციელება.

მუნიციპალიტეტის სოფლებში სასოფლო ფეხების სარემონტო სამუშაოების ჩატარება

- ტურისტული და საკურორტო ადგილების ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება

შედეგები:

ქ.ცაგერისა და 16 სოფლის წყალმომარაგების მდგომარეობის გაუმჯობესება

მუნიციპალიტეტის სოფლებში საგზაო ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება

კულტურულ-სპორტული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება-ხელმისაწვდომობა

გაუმჯობესდება სპორტული ინფრასტრუქტურა

ტურისტული და საკურორტო ადგილების ხელმისაწვდომობა

მუნიციპალიტეტის სოფლის მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგების გაუმჯობესების მიზნით ეტაპობრივი პროექტების განხორციელება.

პრიორიტეტი 2.3. საბაზისო ინფრასტრუქტურის სამუშაოების ჩატარება და მშენებლობის განვითარება

ღონისძიებები:

ქალაქ ცაგერში მდებარე კეჭნარის ღელესთან არსებული სკვერის რეაბილიტაცია

სოფლებში ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედნებისა და კაუჩუკის საფარიანი სპორტული ტრენჟორების მოწყობა

ქ. ცაგერში ცენტრალური სტადიონის რეაბილიტაცია

ხვამლის მთის ტურისტული გზის რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტის 53 სოფლის საგზაო ინფრასტრუქტურის სარემონტო სამუშაოების ჩატარება

ქ. ცაგერის ქუჩების ასფალტირების დასრულება და არსებული ქუჩების სარემონტო სამუშაოების ჩატარება

ტურისტული მიმზიდველი ადგილების კეთილმოწყობის სამუშაოების ჩატარება(საირმის სვეტები და ისუნდრის ციხის მისასვლელელები).

მუნიციპალიტეტის შემოსასვლელელების კეთილმოწყობა.ქ.ცაგერში კულტურის ცენტრისა და ქ.ცაგერში 5 სკვერის რეაბილიტაცია.

შედეგები:

გაიზრდება მუნიციპალიტეტის მცხოვრებთა კეთილდღეობა,

ხელმისაწვდომი გახდება სხვადასხვა სახის კომუნალური და მომსახურეობა

კეთილმოწყობილი გახდება ქ.ცაგერის ქუჩები და სკვერები

გაადვილდება მუნიციპალიტეტის თემებსა და სოფლებს შორის კომუნიკაცია

პრიორიტეტი 3. ჯანდაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბება

ღონისძიებები:

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სისტემის ეფექტიანობის ამაღლება

ეკონომიურად შეჭირვებულ მოქალაქეთა სოციალური დაცვა. ახალშობილთა და

მრავალშვილიანი ოჯახების, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვების ვეტერანთა,

მარტოხელა დედების, მძიმე სენით დაავადებულთა ფინანსური დახმარება.

დედის ხელფასის შემოღება ორზე და მეტი შვილის შემთხვევაში.

უკიდურესად გაჭირვებული, უსახლკარო ოჯახების საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება.

უმწეოთა სასაბუღალტრო დაფინანსების პროპორციული ზრდა.

უმწეოთა სასაბუღალტრო სამუშაოების ჩატარება.

შედეგი:

103 ბენეფიციარი იღებს ყოველდღიურ უფასო ერთჯერად კვებას

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობა მიიღებს უფრო კვალიფიციურ სამედიცინო მომსახურებასა და ინფორმაციას სამედიცინო სფეროში სხვადასხვა პროგრამების შესახებ.

პერსპექტივაში შეიძლება შემცირდეს მოსახლეობის მიგრაცია რეგიონიდან. შეიცვლება დემოგრაფიული სიტუაცია უარყოფითიდან დადებითისაკენ.

გარემონტდება ქ. ცაგერში უმწეოთა სასაბუღალტრო 130 ბენეფიციარზე.

პრიორიტეტი 4. განათლების, კულტურისა და სპორტის განვითარება

ღონისძიებები:

მუნიციპალიტეტში სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება;

ახალგაზრდობის მასობრივი სპორტული მუშაობის ხელშეწყობა;

ტრადიციული სპორტის სახეობების განვითარება; (ჭადრაკი, ფრენბურთი, კალათბურთი ფეხბურთი, ჭიდაობა და სხვა.

საირმეში, უსახელოში და სხვა სოფლებში ხელოვნურსაფარიანი მოედნების მოწყობა მუნიციპალიტეტისათვის არატრადიციული სპორტის სახეობების (ცურვა,ალპინიზმი, რაგბი და სხვა) განვითარების ხელსაყრელი პირობების შექმნა.

ქალაქ ცაგერის ისტორიულ მუზეუმში არსებული ექსპონანტების სრულად განთავსება;

ქ. ცაგერის კულტურის სახლის რეაბილიტაციის სამუშაოები.

შედეგები:

გაზრდილია სპორტში ჩართული ახალგაზრდების რაოდენობა

გაუმჯობესებულია სპორტული ინფრასტრუქტურა

გაზრდილია ცაგერის მუზეუმის და მთლიანად ლეჩხუმის ცნობადობა.

მნიშვნელოვნად გაიზარდა როგორც ადგილობრივი ისე შემოსული ვიზიტორების რაოდენობა ისტორიულ მუზეუმში.

შექმნილია დამაკმაყოფილებელი პირობები ისტორიული მემკვიდრეობის დაცვისათვის.

დაცულია ისტორიული მემკვიდრეობა.

პრიორიტეტი 5. გარემოს დაცვითი საქმიანობის გაუმჯობესება

ღონისძიებები:

ეროზირებული ფერდობების აღდგენა ახალი ტყე-ნარგავის განაშენიანებისათვის.

მეწყერისა და წყალდიდობისაგან დასაცავი ღონისძიებების გატარება

თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ნაგავსაყრელების მოწყობა.

შედეგი:

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობა დაცულია სტიქიური მოვლენებისაგან

დანართები

დანართი N 1. მუნიციპალიტეტის დასახლებები

ცაგერის მუნიციპალიტეტი აერთიანებს შემდეგ ადმინისტრაციულ ერთეულებს:

- ქ. ცაგერი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ტვიში: სოფ.ტვიში, სოფ.ლახევა,სოფ.ქორენიში,სოფ.ორხვი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ალპანა: სოფ.ალპანა, სოფ.ზოგიში. სოფ.ცაგერა, სოფ.აჭარა;
- ადმინისტრაციული ერთეული ლაილაში: სოფ.ლაილაში, სოფ.თაბორი, სოფ.სურმუში, სოფ.ღუ;
- ადმინისტრაციული ერთეული ღვირიში: სოფ.ზედა ღვირიში,სოფ. ქვ.ღვირიში, სოფ.უცხერი, სოფ.ნასპერი, სოფ.სანორჩი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ნაკურალეში: სოფელი ნაკურალეში, სოფ. ცხუკუშერი;
- ადმინისტრაციული ერთეული უსახელო: სოფელი უსახელო, სოფელი ხოჯი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ორბელი: სოფელი ორბელი,სოფ. კურცობი,სოფ. ლაჯანა,სოფ. გაგულეჩი,სოფ.წილამიერი;
- ადმინისტრაციული ერთეული სპათაგორი: სოფელი სპათაგორი, სოფ. ლემკედა, სოფ. ლაცორია;
- ადმინისტრაციული ერთეული საირმე: სოფელი ზედა საირმე, ქედა საირმე;
- ადმინისტრაციული ერთეული ჩხუტელი: სოფელი ჩხუტელი,სოფელი ლასხანა,სოფელი დოდურეში;
- ადმინისტრაციული ერთეული ქვ.ცაგერი: სოფელი ქვ.ცაგერი,სოფელი ჭალისთავი,სოფელი გვესო;
- ადმინისტრაციული ერთეული ლასურიაში: სოფელი ლასურიაში,სოფელი მახაში,სოფელი დეხვირი,სოფელი ლესინდი;
- ადმინისტრაციული ერთეული აღვი: სოფელი ზედა აღვი,ქვ.აღვი,სოფელი შუა აღვი,სოფელი კენაში
- ადმინისტრაციული ერთეული ოყურეში: სოფელი ოყურეში,სოფელი ოფიტარა;
- ადმინისტრაციული ერთეული ზუბი: სოფელი ზუბი, სოფელი მახურა, სოფელი ისუნდერი;
- ადმინისტრაციული ერთეული წიფერჩი: სოფელი წიფერჩი,სოფელი ბარდნალა,სოფელი ლარჩვალი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ჩქუმი: სოფელი ჩქუმი,სოფელი ქულბაქი;
- ადმინისტრაციული ერთეული ლუხვანო: სოფელი ზედა ლუხვანო,სოფელი ქვ.ლუხვანო, სოფელი ზარაგულა

დანართი N 2. მოსახლეობის სქესობრივი ჭრილი 2016-2018წლების მიხედვით

მუნიციპალიტეტი	წელი	კაცი	ქალი
ცაგერი	2017	5253	5055
ცაგერი	2018	5210	5030
ცაგერი	2019	5024	4884

მუნიციპალიტეტი	წელი	სოფლის მეურნეობა	მშენებლობა	ვაჭრობა	მომსახურება	მრეწველობა	საბიუჯეტო ორგანიზაციები	დასაქმებული
ცაგერი	2019წ	3035	473	377	365	106	1890	6246

დანართი N 3. ცაგერის მუნიციპალიტეტში პენსიონერთა რაოდენობა დასახლებების მიხედვით, 2019 წელი

N	დასახლება	რაოდენობა
1	ალპანა	167
2	საირმე	99
3	აღვი	91
4	ზუბი	176
5	ლაილაში	187
6	ლასურიაში	233
7	ლუხვანო	102
8	ნაკურალეში	40
9	ორბელი	494
10	ოყურეში	156
11	ტვიში	192
12	უსახელო	105

13	ქვ-ცაგერი	391
14	ღვირიში	220
15	ჩხუტელი	220
16	წიფერჩი	152
17	ჩქუმი	60
18	ქ-ცაგერი	486
19	სპათაგორი	79
	ჯამი	3649

დანართ N4 ცაგერის მუნიციპალიტეტში მოსწავლეთა რაოდენობა სკოლის კლასების მიხედვით, 2019 წელი

N	სკოლის დასახელება	მოსწავლეთა რაოდენობა	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	ქ-ცაგერის საჯარო სკოლა	166	24	14	17	13	9	14	9	14	12	13	10	17
2	საირმის საჯარო სკოლა	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
3	უსახელოს საჯარო სკოლა	3	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
4	თაბორის საჯარო სკოლა	4	0	0	0	1	0	1	0	2	0	0	0	0
5	ორხვის საჯარო სკოლა	4	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
6	ჩქუმის საჯარო სკოლა	7	1	0	3	0	1	0	1	0	1	0	0	0
7	ლუხვანოს საჯარო სკოლა	7	1	0	3	0	1	0	1	0	1	0	0	0

8	მახაშის საჯარო სკოლა	19	2	5	2	4	0	2	0	2	2	0	0	0
9	ისუნდრის საჯარო სკოლა	9	0	2	0	1	1	0	4	1	0	0	0	0
10	ნასპერის საჯარო სკოლა	8	0	3	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
11	დებვირის საჯარო სკოლა	17	2	2	3	3	2	2	1	1	1	0	0	0
12	ადვის საჯარო სკოლა	16	4	0	2	2	1	0	3	1	3	0	0	0
13	ტვიშის საჯარო სკოლა	15	2	2	1	0	0	0	0	0	0	4	4	2
14	ლასურიაშის საჯარო სკოლა	31	1	0	1	1	2	1	5	2	3	6	6	3
15	ღვირიშის საჯარო სკოლა	21	0	0	2	1	2	1	1	3	3	2	3	3
16	ლაილაშის საჯარო სკოლა	33	1	0	2	3	8	2	4	2	4	3	7	2
17	ოყურეშის საჯარო სკოლა	30	2	1	1	4	3	3	3	3	4	0	4	2
18	ლაცორიის საჯარო სკოლა	24	2	0	3	3	2	1	1	1	2	1	4	4
19	ჩხუტელის საჯარო სკოლა	24	1	2	3	2	3	1	1	0	0	2	4	5
20	ალპანის საჯარო სკოლა	38	2	4	2	5	4	0	4	5	2	4	2	4

21	ზუბის საჯარო სკოლა	50	7	3	4	4	8	5	4	2	4	2	4	3
22	ლაჯანის საჯარო სკოლა	44	3	5	6	7	1	1	3	5	2	5	3	4
23	ბარდნალის საჯარო სკოლა	53	6	3	6	6	7	2	2	1	4	3	8	5
24	ორბელის საჯარო სკოლა	56	11	4	4	2	6	3	4	1	6	8	3	4
25	ქვ.ცაგერის საჯარო სკოლა	96	4	6	5	9	15	3	8	8	6	6	13	13
26	გიმნაზია	87	12	8	12	12	6	6	3	7	4	6	5	6
	ჯამი	870	90	64	83	89	85	50	61	64	63	65	80	76

დანართი N 5. სკოლამდელი დაწესებულებები, 2020წელი

	სკოლამდელი დაწესებულების დასახელება	აღსაზრდელთა რაოდენობა
1	N 1 ს/ბალი	62
2	N 2 ს/ბალი	46
3	წიფერჩის ს/ბ	20
4	ორბელის ს/ბ	5
5	ქვ.ცაგერის ს/ბ	21
6	ზუბის ს/ბ	16
7	ალპანის ს/ბ	4
8	ლაილაშის ს/ბ	3
9	ჩხუტელის ს/ბ	8
10	მახაშის ს/ბ	10
11	ოყურემის ს/ბ	11
12	ლაჯანის ს/ბ	15
13	დებვირის ს/ბ	6
14	ლასურიაშის ს/ბ	2
15	ქულბაქი	5
16	ტვიში	4
	ჯამი	251

დანართი N 6. ბიუჯეტის ანალიზი

2019 წელი - ბიუჯეტის შესრულების ანალიზი

საშემოსავლო ნაწილი: (ათას ლარებში)

1. შემოსავლები შესრულებულია 98.5 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 13639.8 ათ. ლარისა, შემოსულია 13429.7 ათ.ლარი.

მათ შორის:

- გადასახადები შესრულებულია 101.7 % -ით. ნაცვლად გეგმიური 6515.1 ათ. ლარისა, შემოსულია 6622.7 ათ.ლარი.

მათ შორის:

- დღგ შესრულებულია 101.8 %-ით, გეგმიური 6062.7 ათ ლარი, შემოსულია 6171.6 ათ.ლარი.

- ქონების გადასახადი შესრულებულია 99.7 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 452.4 ათ. ლარისა შემოსულია 451.1 ათ ლარი.

აქედან:

საწარმოთა ქონება გარდა მიწისა შესრულებულია 99.5 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 395.9 ათ. ლარისა შემოსულია 393.8 ათ ლარი.

ფიზიკურ პირთა ქონება გარდა მიწისა შემოსულია 1.8 ათ ლარი.

სასოფლო - სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადი შესრულებულია 115.8 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 3.7 ათ. ლარისა შემოსულია 4.3 ათ ლარი.

არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწაზე ქონების გადასახადი შესრულებულია 100.4 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 51.0 ათ. ლარისა შემოსულია 51.2 ათ ლარი.

- გრანტები შესრულებულია 95.3 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 6817.8 ათ. ლარისა, შემოსულია 6497.9 ათ. ლარი.

- სხვა შემოსავლები შესრულებულია 100.72 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 306.9 ათ. ლარისა, შემოსულია 309.1 ათ. ლარი. აქედან:

- მოსაკრებელი ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის შესრულებულია 106.6 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 106.8 ათ. ლარისა შემოსულია 113.9 ათ ლარი.

- საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია შესრულებულია 147.5 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 23 ათ. ლარისა, შემოსულია 33.9 ათ. ლარი.

მათ შორის:

1. ადმინისტრაციული მოსაკრებლები და გადასახდელები შესრულებულია 121.1 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 8.0 ათ. ლარისა, შემოსულია 9.7 ათ. ლარი.

2. არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება შესრულებულია 161.7 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 15.0 ათ. ლარისა შემოსულია 24.3 ათ. ლარი აქედან:

- შემოსავალი ჯარიმებიდან, სანქციებიდან და საურავებიდან შესრულებულია 31.8 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 40.0 ათ. ლარისა. შემოსულია 12.8 ათ ლარი.

- შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები შესრულებულია 111.7 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 132.1 ათ.ლარისა შემოსულია 147.6 ათ ლარი.

2. არაფინანსური აქტივების კლებიდან შემოსავლები შესრულებულია 100.3 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 35.7 ათ. ლარისა შემოსულია 35.8 ათ ლარი.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის გადასახდელები

ცაგერის მუნიციპალიტეტი სულ: შესრულებულია 88.7 %. გეგმა 16929.5 ათ ლარი, ფაქტიური შესრულება 15020.7 ათ.ლარი.

1. ხარჯები ათვისებულია 97.4 %-ით. გეგმიური 6649.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 6473.1 ათ. ლარი.

მათ შორის:

1. შრომის ანაზღაურება 99.9 %-ით, გეგმიური 1504.9 ათ. ლარი, ათვისება 1504.2 ათ. ლარი.
2. საქონელი და მომსახურება 92 %-ით, გეგმიური 1343.5 ათ. ლარი, ათვისება 1236.5 ათ. ლარი.
3. პროცენტი 100%-ით, გეგმიური 27.8 ათ. ლარი, ათვისება 27.8 ათ. ლარი.
4. სუბსიდიები 98.5 %-ით, გეგმიური 3305.8 ათ. ლარი, ათვისებულია 3257.3 ათ. ლარი.
5. სოციალური უზრუნველყოფა 99.2 %, გეგმიური 356.8 ათ. ლარი, ფაქტიური 359.7 ათ. ლარი.
6. სხვა ხარჯები 83.9%, გეგმიური 107.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 90.3 ათ. ლარი.
7. არაფინანსური აქტივების ზრდა 83.1 % გეგმიური 10251.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 8519.8 ათ. ლარი.
8. ვალდებულების კლება 96.5%-ით, გეგმიური 28.8 ათ. ლარი, ათვისებულია 27.8 ათ. ლარი.

01 01 01- მუნიციპალიტეტის საკრებულო

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 99 %-ით. გეგმიური 677.5 ათ. ლარი, ათვისებულია 670.7 ათ. ლარი.

1. ხარჯები ათვისებულია 99 %-ით, გეგმიური 673.7 ათ. ლარი, ათვისებულია 666.8 ათ. ლარი.

მათ შორის:

1. შრომის ანაზღაურება 100 %-ით, გეგმიური 503.9 ათ. ლარი. ათვისებულია 503.9 ათ.
2. საქონელი და მომსახურება 93.7 %, გეგმიური 108.7 ათ.ლარი, ათვისებულია 102 ათ.ლარი.
4. სხვა ხარჯები 100 %, გეგმიური 60.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 60.9 ათ. ლარი.

5. არაფინანსური აქტივების ზრდა 100 % გეგმიური 3.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 3.9 ათ. ლარი.

01 01 02 - მუნიციპალიტეტის მერია

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 96.4 %-ით. გეგმიური 1661.0 ათ. ლარი, ათვისებულია 1601.1 ათ. ლარი.

1. ხარჯები ათვისებულია 98 %-ით. გეგმიური 1584.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 1721.1552.3

მათ შორის:

- შრომის ანაზღაურება 99.9 %-ით, გეგმიური 944.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 943.9 ათ. ლარი.
- საქონელი და მომსახურება 94.7 %-ით, გეგმიური 587.5 ათ. ლარი, ათვისებულია 556.2 ათ. ლარი.
- ~~XXXXXXXX~~ 100%-~~XX~~, გეგმიური 27.8 ათ. ლარი, ათვისებულია 27.8 ათ. ლარი.
- სოციალური უზრუნველყოფა 99.2 %-ით, გეგმიური 12.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 12.5 ათ. ლარი.
- სხვა ხარჯები 100%-ით, გეგმიური 11.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 11.9 ათ. ლარი.

- არაფინანსური აქტივების ზრდა 43.9 % გეგმიური 47.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 21.0 ათ.ლარი.

02 00 - თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

პრიორიტეტის ბიუჯეტი შესრულებულია 93.2 %-ით. გეგმიური 65.7 ათ.ლარი, ათვისებულია 61.2 ათ. ლარი.

02 02 ქვეყნის თავდავისუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა

ხარჯები ათვისებულია 93.2 %-ით. გეგმიური 65.7 ათ.ლარი, ათვისებულია 61.2 ათ. ლარი.

მათ შორის:

1. შრომის ანაზღაურება 100 %-ით. გეგმიური 56.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 56.42 ათ. ლარი.
2. საქონელი და მომსახურება 51.6 %. გეგმიური 9.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 4.8 ათ. ლარი.

03 00 - ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია:

პრიორიტეტის ბიუჯეტი შესრულებულია 84.9 %-ით. გეგმიური 11687.4 ათ.ლარი, ათვისებულია 9920.6 ათ. ლარი.

03 01 - საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 80.3 %-ით. გეგმიური 5336.0 ათ.ლარი, ათვისებულია 4286.9 ათ.ლარი.

პროგრამის ფარგლებში 2019 წელს განხორციელდა: გზების მოვლა-შენახვისა და კაპიტალური შეკეთების ღონისძიებები, სანიაღვრე არხების, ხიდ-ბოგირების და საყრდენი კედლების მოწყობის სამუშაოები, რეგიონალური დაფინანსების ფარგლებში ადგილობრივი ბიუჯეტით თანადაფინანსება. მოსახლეობის მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით ფინანსდება მუნიციპალური ტრანსპორტი.

გაგრძელდა 2018 წელს რეგიონალური ფონდის ნაშთიდან გამოყოფილი სამუშაოები. განხორციელდა საამშენებლო სამუშაოების ზედამხედველობის ხარჯის და რეგიონალური ფონდიდან გამოყოფილი თანხების ადგილობრივი ბიუჯეტით თანადაფინანსება.

2019 წელს რეგიონალური ფონდიდან გამოყოფილი თანხებით დაფინანსდა: ქ. ცაგერში ქუჩების ასფალტირება, ქვ.ცაგერი-ლასურიამის გზის მოასფალტება, უსახელო ,სურმუში, ჭალისთავი,ოყურეში, ზუბი ,ლუხვანო, წიფერჩი, ზოგოში-ღვარდია,ჩწუმი-ქულბაქი და ჩხუტელის სასოფლო გზების რეაბილიტაცია, სოფ ჩხუტელში „ლამარელას დელეზე“ საავტომობილო და საფეხმავლო ხიდის და გაბიონის მოწყობა.

03 03 - კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 87.3 %-ით. გეგმიური 4905.2 ათ.ლარი, ათვისებულია 4283.4 ათ. ლარი. მათ შორის:

03 03 02 - გარე-განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია 100 %, გეგმიური 126 ათ. ლარი, ათვისებულია 126 ათ.ლარი.

ქვეპროგრამის ფარგლებში მოხდა ცაგერის მუნიციპალიტეტის გარე-განათების ელექტროენერჯის ღირებულების დაფინანსება და მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე

გარე განათების მოწყობა. გარე-განათების ექსპლოატაციის მომსახურების გასაუმჯობესებლად შექმნილია 1 ერთეული სპეციალური ტექნიკა (ამწე-კალათა),

03 03 04 - წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია 86.3 % გეგმიური 183.0 ათ.ლარისა, ათვისებულია 158.0 ათ. ლარი.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდა მუნიციპალიტეტის სოფლებში, სხვადასხვა ადგილას არსებული წყალსადენების რეაბილიტაცია, დაფინანსდა ელექტროენერჯის ხარჯი.

2018 წელს, რეგიონალური დაფინანსების ფონდისა და მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდის ფარგლებში, ადგილობრივი ბიუჯეტის თანადაფინანსების მონაწილეობით, განხორციელდა სხვადასხვა ობიექტების წყალმომარაგების სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაციის სამუშაოები. სოფელ კაჩეთში დვლების უბანში წყალმომარაგების სისტემის მოწყობის, სოფელ ურავის წყალსადენის შიდა ქსელის ცენტრალური მაგისტრალის რეაბილიტაციის, სოფელ ჭყვიშისა და ქვიშარის წყალსადენის სისტემის რეკონსტრუქციის, სოფელ ლიხეთის წყალმომარაგების ქსელის მოწყობის, სოფელ ზედა ბუგეულის და აბანოეთის („გაბრიჭაულების უბანი“) წყალმომარაგების სისტემის მოწყობის სამუშაოები.

03 03 05 - მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამუშაოები 84.7 %. გეგმიური 3251.9 ათ.ლარი, ათვისებულია 2755.5 ათ.ლარი.

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდა სოფ. ჭალისთავში, სურმუშის, ზუბის და ალპანის ხელოვნურსაფარიანი სპორტული მოედნის მოწყობა, კეჭინარის სკვერის და მიმდებარე ტერიტორიის კეთილმოწყობა, 7 ტრენაჟორების დამონტაჟება, ამბულატორიების რეაბილიტაცია და სოფ.ორბელის, ქვ.ცაგერის ამბულატორიების და 112 -ის შენობის მშენებლობა. ცაგერის, ქვ.ცაგერის ბარდნალის ,ტვიშის და ჩხუტელის საჯარო სკოლების რეაბილიტაცია, სპორტის სასახლის დასრულების სამუშაოები, ქ.ცაგერში თავისუფლების ქუჩაზე „ლომის წყლის რეაბილიტაციის“ სამუშაოები. განხორციელდა სამშენებლო სამუშაოების ზედამხედველობის ხარჯის და რეგიონალური ფონდიდან გამოყოფილი თანხების ადგილობრივი ბიუჯეტით თანადაფინანსება.

03 03 06 - რეგიონალური პროექტების პროექტირებისა და სამუშაოების ტექ. ზედამხედველობის დაფინანსება 82.2 %-ით. გეგმიური 481.7 ათ. ლარი, ათვისებულია 395.3 ათ. ლარი.

განხორციელდა ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებული ტექნიკური ზედამხედველობის და საპროექტო სამუშაოების ადგილობრივი ბიუჯეტით თანადაფინანსება.

03 03 07 - საკანალიზაციო სისტემის მოწყობის და რეაბილიტაციის სამუშაოები შესრულდა 57.8 %. გეგმიური 16.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 9.6 ათ.ლარი.

ქ. ცაგერში საკანალიზაციო ქსელის მოწყობის სამუშაოები.

03 03 10 - ა(ა)იპ კომუნალური მეურნეობა 99 %-ით. გეგმიური 513.5 ათ.ლარი, ათვისებულია 508.5ათ. ლარი.

დასუფთავების კუთხით ყოველდღიურად ხდებოდა² გზების, ტროტუარების და გაზონების დასუფთავება, ქ.ცაგერის ცენტრალური პარკის დაგვა-დასუფთავება. 200-~~200~~ ც. ნაგვის ბუნკერის გამოყენებით წლის განმავლობაში ხდებოდა დაახლოებით 3950 კუბური მეტრი² საყოფაცხოვრებო ნაგავის გატანა. დასუფთავდა და მომსახურეობა გაეწია ადმინისტრაციულ შენობებში შიდა ინტერიერს.

გარე განათების მხრივ ხორციელდებოდა ყოველდღიური მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები, შეიცვალა დაზიანებული ნათურები, ელ.სადენები და აღდგა მწყობრიდან გამოსული მართვის კარადები. ასევე დაზიანებული სანათები შეიცვალა ახლით.

გამწვანების კუთხით ჩატარდა გაზონების, სკვერების გათიბვა, ეკლიანი ბუჩქების გაკაფვა და შხამქიმიკატით შეწამლა. სკვერებში შეიწამლა ბზის დეკორატიული ნარგავები, შეთეთრდა ხეები, დაირგო ახალი ნარგავები. მოხდა ყვავილების ჩარგვა.

კეთილმოწყობის კუთხით მოხდა სანიაღვრე არხების გაწმენდა, შეკეთდა დაზიანებული სკვერის სკამები.

გარე განათების მხრივ ხორციელდებოდა ყოველდღიური მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები, შეიცვალა დაზიანებული ნათურები, ელ.სადენები და აღდგა მწყობრიდან გამოსული მართვის კარადები. ასევე დაზიანებული სანათები შეიცვალა ახლით.

03 03 15 - ა(ა)პ ადმინისტრაციულ ერთეულებში ადგილობრივი თვითმმართველობის და ფერმერული მეურნეობის განვითარებისა და ხელსეწყობის ცენტრი 99.4% გეგმიური 332.6 ათ.ლარი, ათვისებულია 330.5ათ.ლარი.

03 05 - სარწყავი არხებისა და ნაპირსამაგრი ჯებირების მშენებლობა 95.3 %. გეგმიური 175.1 ათ.ლარი, ათვისებულია 166.9 ათ.ლარი.

შესრულდა ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებული სტიქიის პრევენციის სამუშაოები. □□□მოდ, გამოყოფილი თანხებით დაფინანსდა მდ. ცხენისწყალზე ქვცაგერი,წიფერჩი და ლარჩვალის ტერიტორიებზე დამცავი ჯებირის მოწყობის სამუშაოები.

03 07 მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება 86.1, გეგმიური 346.2 ათ.ლარი, ათვისებულია 298.1 ათ.ლარი

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდა მუნიციპალიტეტის სოფლებში □□□□□თა გადაყვანის მომსახურების სუბსიდირება და მოსწავლეთა უფასო ტრანსპორტირება.

2019 წელს, რეგიონალური დაფინანსების ფონდისა და მაღალმთიანი დასახლებების განვითარების ფონდის ფარგლებში, ადგილობრივი ბიუჯეტის თანადაფინანსების მონაწილეობით, განხორციელდა სხვადასხვა ობიექტების თანადაფინანსება

04 00 - განათლება

პრიორიტეტის ბიუჯეტი შესრულებულია 96.1 %-ით. გეგმიური 786.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 756.5 ათ. ლარი.

04 01 - სკოლამდელი განათლების დაფინანსება შესრულებულია 96 %-ით. გეგმიური 729.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 700.3 ათ. ლარი.

ა(ა)იპ ცაგერის სკოლამდელ სააღმზრდელო დაწესებულებაში 2019 წელს რეგისტრირებული იყო 269 აღსაზრდელი, კვების ტექნიკური რეგლამენტის N487 დადგენილების საფუძველზე შეძენილ იქნა 10 დღიანი პერსპექტიული მენიუ, რაც ითვალისწინებს ყველა იმ საჭირო პროდუქტს, რომელიც აუცილებელია ბავშვის

სრულფასოვანი ზრდა-განვითარებისათვის. საბავშვო ბაღებში არსებობს 3 ჯერადი კვება, დაცულია საკვები პროდუქტების შენახვის ჰიგიენური ნორმები.

ბაღებში უსაფრთხოების მიზნით შეძენილი იქნა სახანძრო სტენდები და საევაკუაციო გეგმა, საოჯახო ტექნიკა, ელ.ღუმელები, წყლის გამაცხელებლები, სამზარეულოს კარადები და ინვენტარი. ბავშვის ჯანმრთელობისათვის საჭიროა შუადღის ძილი, რისთვისაც შეძენილ იქნა კომფორტული საწოლები თავისი აქსესუარებით (მატრასი, ლეიბი, საბანი, თეთრეული და პლედეები).

ბაღებისათვის შეძენილია მუსიკალური ინსტრუმენტები და სათამაშოები. თითოეულ ბავშვს აქვს საკუთარი უნარებისა და შესაძლებლობების სრულად გამოვლენის საშუალება. ფიზიკური გარემო ბავშვის საჭიროებაზეა ორიენტირებული.

04 02 - ა(ა)ი.პ. მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება 98 %, გეგმიური 57.0 ათ.ლარი, ათვისება 56.2 ათ.ლარი.

2018 წლის მონაცემებით მოსწავლე-ახალგაზრდობის ცენტრში ირიცხებოდა 155 მოსწავლე. ცენტრის მიერ ტარდება სხვადასხვა კონკურსები და ღონისძიებები.

05 00 - კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

პრიორიტეტის ბიუჯეტი შესრულებულია 99.2 %-ით. გეგმიური 1577.9 ათ.ლარი, ათვისებულია 1565.0 ათ. ლარი.

0501 - სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 100 %-ით. გეგმიური 432.3 ათ.ლარი, ათვისებულია 432.2 ათ. ლარი. მათ შორის:

05 01 01 - ა(ა)ი.პ. ცაგერის კომპლექსური სასპორტო სკოლის ხელშეწყობის პროგრამა შესრულება 100 %, გეგმიური 222.7 ათ.ლარი, ათვისებულია 222.7 ათ. ლარი.

ცაგერის სასპორტო სკოლამ 2019 წელს მოაწყო 19 გასვლითი ღონისძიება. აქედან თბილისში 14, ქუთაისში 3, თელავში 1, თერჯოლაში 1. გასვლით ტურნირებში მონაწილეობა მიიღო 61 ბავშვმა:

ადგილობრივი ღონისძიებები ჩატარდა: კალათბურთში, კუდო-კარატეში, ჭადრაკში ადგილობრივ ღონისძიებებში მონაწილეობა მიიღო 336 ბავშვმა.

05 01 02 - ა.ა.ი.პ. საფეხბურთო კლუბი „ხვამლი“ს ხელშეწყობის პროგრამა 100 %, გეგმიური 95.1 ათ. ლარი, ათვისებულია 95.1 ათ. ლარი.

საფეხბურთო კლუბში „ხვამლი“2019 წელს მუშაობდა 105 ბავშვთან.

საფეხბურთო კლუბმა ბავშვებმა მონაწილეობა მიიღეს იმერეთის რეგიონალური ფედერაციის მიერ გამართულ რიონ კვასხვამის სახ, თასზე და 12 გუნდიდან დაიკავა მე-6 ადგილი. გასვლითი თამაშები ჩატარდა იმერეთის რეგიონალური ფედერაციის მიერ გამართულ გარი სორდიას სახ, თასზე, რაჭა-ლეჩხუმ-ქვ.სვანეთის რეგ, ფედერაციის გამართულ ჩემპიონატში 2006-07-08 წლებში დაზადებულფეხბურთელთა შორის „არჩილ ჩაგელაშვილის და „ლევან კენჭაძის სახ.თასზე.

მთელი წლის განმავლობაში ტარდებოდა ამხანაგური თამაშები და შიდა ფესტივალები სადაც აქტიურად იქნა მონაწილეობა მიღებული შესაბამის ასაკობრივ ჯგუფებში.

05 01 03 - ფრენბურთის კლუბი „ცაგერის“ ხელშეწყობის პროგრამა 100 %, გეგმიური 114.5 ათ. ლარი, ათვისებულია 114.4 ათ. ლარი.

ფრენბურთის კლუბმა 2019 წელს მონაწილეობა მიიღო ვაჟთა შორის რესპუბლიკურ ჩემპიონატში და მეორედ გახდა საქართველოს ჩემპიონი, მონაწილეობა მიიღო

„ქვიშის“ და „თოვლის“ ფრენბურთის ჩემპიონატებში და შესაბამისად დაიკავა მეორე და მეექვსე ადგილები, ასევე მონაწილეობა მიიღეს 2003-2004 წ დაბადებულს ვაჟთა ჩემპიონატში და დაიკავეს მე-5 ადგილი, ამ გუნდიდან ორი ფრენბურთელი მიჭვეული ასაქართველოს ნაკრებში, მონაწილეობა მიიღეს სლიაჟის ფრენბურთი და დაიკავეს მეორე ადგილი, კლუბს ჰყავს გოგონათა გუნდი, კლუბი ატარებს მუნიციპალურ ღონისძიებებს.

0502 - კულტურის განვითარების ხელშეწყობა:

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 99 %-ით. გეგმიური 1125,2 ათ.ლარი, ათვისებულია 1115.1 ათ. ლარი.

05 02 01 - ა.აი.პ. ცაგერის კულტურის ცენტრის დაფინანსება 99.9 %, გეგმიური 278.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 278.4 ათ. ლარი.

2018 წელს კულტურის ცენტრის ძალებით განხორციელდა შემდეგი ღონისძიებები: მთავარ ბიბლიოთეკასთან გენდერული თანასწორობის ცენტრთან ერთადმოაწყო 8 მარტის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის დღის 26 მაისის აღსანიშნავად ჩატარებულ საზეიმო ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღო ანსამბლებმა: ვაჟთა ფოლკლორულმა ანსამბლმა „სალალობომ“, ბავშვთა სიმღერის და ცეკვის ანსამბლმა „ხვამლმა“, ქალთა ანსამბლი. საგალობელი, იავნანა, თეატრონი, სახალხო თეატრის მიერ დაიდგა სპექტაკლები, დაიდგა საბავშვო მიუზიკლი მოეწყო გასვლითი ღონისძიებები მხარის ქალაქებში: ლენტეხი, ამბროლაური,

05 02 01 - ა.აი.პ. ცაგერის ისტორიული მუზეუმი დაფინანსება 99.5 %, გეგმიური 165.4 ათ.ლარი, ათვისებულია 164.6 ათ. ლარი.

მუზეუმში განახლდა მუდმივმოქმედი საგამოფენო დარბაზი. სურათების გალერეაში განახლდა თანამედროვე ხელოვნებისა და ფერწერის განყოფილებები. ყოველდღიურ რეჟიმში მიმდინარეობდ მუზეუმის ექსპონატების განახლება, მისი პოპულარიზაცია არა მარტო რაიონის, არამედ ქვეყნის მასშტაბით. მოეწყო საგაზაფხულო და საშემოდგომო გამოფენები, 2018 წელს მუზეუმი მოინახულა 752-მა ვიზიტორმა.

საბიბლიოთეკო სამსახური მოემსახურა 2650 მკითხველს, გასცა 17305 ცალი წიგნი და ბეჭდური პროდუქცია. მოეწყო ცნობილი ქართველი მწერლებისა და პოეტებისადმი მიძღვნილი საღამოები, შეხვედრები ცნობილ ჭურნალისტებთან, ფილოსოფოს ლევან ღამბაშიძესთან, შეძენილ იქნა თანამედროვე მწერლების წიგნები 42 ცალის ოდენობით.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სამსახურის მიერ განახლდა საქმიანი ურთიერთობები ძეგლთა დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების სარესტავრაციო სამუშაოების დაწყებასთან დაკავშირებული არსებული სიტუაციების მოკვლევის შეახებ. მოწვეულ იქნა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენელი, სოფელ ქვიშარში მდებარე „ დადიანების მარნის“ შესასწავლად. შეიქმნა სააღრიცხვო ბარათი, რომლის საფუძველზე „დადიანების მარანი“ გახდა კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსის მატარებელი ძეგლი. მოხერხდა

მუნიციპალიტეტის ყველა თემში, კულტურული მემკვიდრეობის ნიმუშების საფიქსაციო გასვლების ორგანიზება, ადგილზე სიტუაციური მდგომარეობის დაფიქსირება, რათა არ დარჩეს არამც თუ ფიზიკურად მდგრადი ობიექტი, არამედ ნანგრევიც კი ფოტოფიქსაციის გარეშე.

სამსახურში არსებული უნიკალური არქივის (ფოტომასალა, ვიდეორგოლები, ტექსტები) საფუძველზე, გაიხსნა კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის კაბინეტი.

წმინდა მაქსიმე აღმსარებლის ხსენების დღეების ორგანიზება, სხვადასხვა სფეროში წარმატებული მოსწავლეების დაჯილდოება.

05 02 07 - ტელემაუწყებლობა და საგამოფენო საქმე 75.6%. გეგმიური 9.0 ათ.ლარი, ათვისება 6.7 ათ.ლარი.

მუნიციპალიტეტი რეგულარულად სარგებლობს გაზეთის მომსახურებით. პერიოდულად იბეჭდება მუნიციპალიტეტის მიერ მოსახლეობისათვის საინტერესო ინფორმაციები, განხორციელებული და განსახორციელებელი პროექტების, პროგრამებისა და ქვეპროგრამების შესახებ.

05 02 09 - ა(ა)იპ ქალთა უფლებების და გენდერული თანასწორობის ცენტრი 100 %, გეგმიური 38 ათ. ლარი, ათვისებულია 38 ათ. ლარი .

05 02 11 - ა(ა)იპ ესთეტიკური აღზრდის ცენტრი 100 %, გეგმიური 47.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 47.4 ათ. ლარი

ცენტრში 2019 წლის მოსწავლეთა რაოდენობა 120-ს მიუახლოვდა. მოსწავლეები ეუფლებიან როგორც ქართულ ხალხურ ცეკვებს, ასევე მსოფლიო ხალხთა ცეკვებს, აქტიურად მონაწილეობენ მუნიციპალიტეტი, რეგიონის და ქვეყნის სხვადასხვა ღონისძიებებში და ფესტივალებში, ბოლო 10 წელია მონაწილეობას იღებენ ევროპი სხვადასხვა ქვეყნებში გამართულ ფესტივალებში(თურქეთი, საბერძნეთი,უნგრეთი მადეკონია).

05 02 14 - ახალგაზრდულ ღონისძიებათა დაფინანსება 100 % გეგმიური 146.7 ათ.ლარისა, ათვისებულია 146.7 ათ. ლარი.

მუნიციპალიტეტის ახალგაზრდებისათვის სხვადასხვა ღონისძიებების, ექსკურსიების ორგანიზება, ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება.

05 02 15 - ა(ა)იპ ცაგერის ტურისტული ცენტრი 99.5 %, გეგმიური 97.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 96.8ათ. ლარი

ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ტურიზმის განვითარებისათვის ზრუნვა, ტურისტული მარსრუტების დადგენა, შიდა ტურიზმის განვითარება, ისტორიული ძეგლების აღრიცხვა და მოვლა-პატრონობა, გიდი -გამცილებლების მუშაობის დონის ამაღლება. არსებული სასტუმროებისა და საოჯახო სასტუმროების ბაზის განახლების მიზნით მოხდა მათი შემოვლა და ინფორმაციის შეგროვება ვიზიტორების რაოდენობის შესახებ.

ტურისტულმა ცენტრმა მომსახურება გაუწია 3 492 ვიზიტორს.

05 04 - რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება 87.7% გეგმიური 20.0 ათ.ლარი, ათვისებულია 17.9.0 ათ. ლარი.

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ცაგერისა და ლენტეხის ეპარქია - ხდება წმინდა ილია მართლის სახელობის გიმნაზიის მოსწავლეთა ტრანსპორტირების სუბსიდირება

06 00 -მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

პრიორიტეტის ბიუჯეტი შესრულებულია 97.1 %-ით. გეგმიური 458.6 ათ.ლარი, ათვისებულია 445.5ათ. ლარი.

06 01 - ა.ა.ი.პ. ცაგერის ერთიანი საზოგ. ჯანდაცვის ცენტრი 93.6 %, გეგმიური 93.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 88.6 ათ.ლარი.

2019 წელში ეპიდზედამხედველობის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა სამედიცინო დაწესებულებებში ექიმი ფიზიკური პირების მონიტორინგი, ასევე ჩატარდა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული საგანმანათლებლო სააღმზრდელო დაწესებულებებში და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში სანიტარული ჰიგიენური ნორმების დაცვის მონიტორინგი. ასევე ჩატარდა ექიმებს და ექთნებს ტრენინგი და დახმარება იმუნიზაციის მოდულში მონაცემების შეყვანასთან დაკავშირებით. ჩატარდა ასევე ტრენინგი აცრებთან და აცრის შემდგომ რეაქციებთან დაკავშირებულ საკითხებზე..

განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებული იყო წითელას საწინააღმდეგო აცრების ჩატარებაზე როგორც პროფილაქტიკის მიზნით ასევე წითელასთან მყოფ კონტაქტებში. გეგმიურად აცრილია 99 %. კონტაქტების აცრის შემთხვევაში დაავადების ახალ შემთხვევას ადგილი არ ჰქონია.

სეზონურ გრიპთან დაკავშირებით აიცრა სამედიცინო პერსონალი.

ც ჰეპატიტის ელიმინაციის პროგრამის ფარგლებში ჩატარდა კვლევა 41 ადამიანს. დადებით შემთხვევაში ჩატარდა საუბრები, მიეცათ ბროშურები და მისამართები შემდგომი მკურნალობისათვის. მიღწევების პროგრამით მოძიებული და გამოკვლეულია 36 ადამიანი.

იმუნიზაციის სახელმწიფო პროგრამის ფარგლებში ხდება მასალის მიღება, შენახვა და განაწილება სამედიცინო მომსახურების მიმწოდებელთათვის და შეყვანა იმუნიზაციის მოდულში, მთლიანად უზნების მიხედვით აცრების მოცვის მაჩვენებელი არის საშუალოდ 95 % ზე მაღალი

ჩატარდა თამბაქოს მოწევის/შეზღუდვის შესრულებაზე მონიტორინგი საჯარო, სასწავლო, სამედიცინო დაწესებულებებში, სავაჭრო ობიექტებში, კაფე-რესტორნებში, და ტრანსპორტში.

მიმდინარეობდა მონაცემების შეყვანა ელექტრონულ ინტეგრირებულ სისტემაში.

06 02 04 -ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული ოჯახების და ბავშვების დაცვის პროგრამა

პროგრამის ბიუჯეტი შესრულებულია 99 %, გეგმიური 279.5 ათ. ლარი, ათვისებულია 258.7 ათ. ლარი

მათ შორის:

პროგრამა უზრუნველყოფს შშმ პირებზე და შშმ სტატუსის მქონე ბავშვების, ომის ვეტერანების, მარჩენალდაკარგულების, სოციალურად დაუცველების, მრავალშვილიანების(4 და მეტისვილი), მარტოხელა მშობლების, სოც.დაუცველი ორსულების, უსახლკაროების და სხვა მაცხოვრებლებისათვისა სხვადასხვა სერვისის მიწოდება და მატერიალური დახმარების უზრუნველყოფა.

06 02 05 - სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა (უფასო სასადილო) 98.2%, გეგმა 100.0 ათ.ლარი, ათვისებულია 98.2 ათ.ლარი.

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მარტოხელა და სოც.დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის 2020 წლის 9 თვის ბიუჯეტის შესრულების მიმოხილვა.

საშემოსავლო ნაწილი

1.შემოსავლები შესრულებულია 6892.4%-ით. ნაცვლად გეგმიური 5321 ათ. ლარისა, შემოსულია 4915.1 ათ.ლარი.

მათ შორის:

- გადასახადები შესრულებულია 90.4 % -ით. ნაცვლად გეგმიური 5184.1 ათ. ლარისა, შემოსულია 4686.5 ათ.ლარი. მათ შორის:

- დამატებითი ღირებულების გადასახადი შესრულებულია 85.2 %-ით, გეგმიური 4813.1 ათ ლარი, შემოსულია 4101.4 ათ.ლარი.

- ქონების გადასახადი შესრულებულია 157.7 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 371 ათ. ლარისა შემოსავალი არის 585.1 ათ ლარი.

- გრანტი ცენტრალური ბიუჯეტიდან -შესრულებულია 46,3%-ით. ნაცვლად გეგმიური 5968.8 ათ. ლარისა, შემოსულია 2765.3 ათ. ლარი. აქედან:

- 1) კაპიტალური გრანტი - შესრულებულია 41.6%-ით. ნაცვლად 5728.7ათ. ლარისა, შემოსულია 2380.8 ათ. ლარი

- 2)მიზნობრივი ტრანსფერი შესრულებულია 76.8%-ით. ნაცვლად გეგმიური 240.1 ათ. ლარისა, შემოსულია 184.5 ათ. ლარი.

- სხვა შემოსავლები შესრულებულია 121.1%-ით. ნაცვლად გეგმიური 188.7 ათ. ლარისა, შემოსულია 228.6 ათ. ლარი. აქედან:

- მოსაკრებელი ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის- რენტა შესრულებულია 94.1 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 64.4 ათ. ლარისა შემოსულია 60.6ათ ლარი.

- საქონლისა და მომსახურების რეალიზაცია შესრულებულია 130,3 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 15.5 ათ. ლარისა, შემოსულია 20.2 ათ. ლარი.

მათ შორის:

- ადმინისტრაციული მოსაკრებლები და გადასახდელები შესრულებულია 86.7 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 4.5 ათ. ლარისა, შემოსულია 3.9 ათ. ლარი.

- არასაბაზრო წესით გაყიდული საქონელი და მომსახურება 148.2 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 11.0 ათ. ლარისა შემოსულია 16.3 ათ. ლარი.

- შემოსავალი ჯარიმებიდან, სანქციებიდან და საურავებიდან შესრულებულია 57.6 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 17.0 ათ.ლარისა. შემოსულია 9.8 ათ ლარი.

- შერეული და სხვა არაკლასიფიცირებული შემოსავლები შესრულებულია 190.3 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 40.0 ათ.ლარისა შემოსულია 76.1 ათ ლარი. აქედან 75.2 ათ. ლარი მიღებულია ხელშეკრულების პირობების დარღვევის გამო დაკისრებული პირგასამტეხლოდან.

- არაფინანსური აქტივების კლებიდან შემოსავალი შესრულებულია 101.8 %-ით. ნაცვლად გეგმიური 165 ათ. ლარისა, შემოსულია 167.9 ათ. ლარი.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის გადასახდელები

ცაგერის მუნიციპალიტეტის გადასახდელების გეგმა შესრულებულია 65.5%-ით. 12336.3 ათ ლარი, ფაქტიური შესრულება 8079.4 ათ.ლარი.

1.ხარჯები ათვისებულია 85.7 %-ით. გეგმიური 5585.4 ათ.ლარი, შესრულება შეადგენს 4786.9 ათ. ლარს.

მათ შორის:

1.შრომის ანაზღაურება 99.3 %-ით, გეგმიური 1161.8 ათ.ლარი, ათვისება 1153.4 ათ. ლარი.

2. საქონელი და მომსახურება 59.0 %-ით, გეგმიური 1131.7 ათ. ლარი, ათვისება 667.4 ათ. ლარი.
3. სუბსიდიები 91.2 %-ით, გეგმიური 2785.1 ათ. ლარი, ათვისებულია 2540.9 ათ. ლარი.
4. პროცენტი 72.9 %-ით, გეგმიური 24.0 ათ. ლარი, ათვისებულია 17.5 ათ. ლარი.
5. სოციალური უზრუნველყოფა 82.8 %, გეგმიური 411.1 ათ. ლარი, ათვისება 340.4 ათ. ლარი.
6. სხვა ხარჯები 69.6 %, გეგმიური 91.2 ათ. ლარი, ათვისებულია 63.5 ათ. ლარი.
7. არაფინანსური აქტივების ზრდა 48.7 % გეგმიური 6695.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 3261.6 ათ. ლარი.
8. ვალდებულებების კლება 50.0 % გეგმიური 55.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 27.8 ათ. ლარი.

მუნიციპალიტეტის საკრებულო

სულ შესრულებულია 93.9 %-ით . გეგმიური 517.5 ათ. ლარი, ათვისებულია 485.9 ათ. ლარი.

1. ხარჯები ათვისებულია 94.9 %-ით, გეგმიური 512.2 ათ. ლარი, ათვისებულია 485.9 ათ. ლარი.
- მათ შორის:
1. შრომის ანაზღაურება 100 %-ით, გეგმიური 378.0 ათ. ლარი. ათვისებულია 378.0 ათ. ლარი.
 2. საქონელი და მომსახურება 73.7%, გეგმიური 84.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 62.6 ათ. ლარი.
 3. სოციალური უზრუნველყოფა 0 %, გეგმიური 0.8 ათ. ლარი, ათვისებულია 0 ათ. ლარი.
 4. სხვა ხარჯები 93.2 %, გეგმიური 48.6 ათ. ლარი, ათვისებულია 45.3 ათ. ლარი.
 5. არაფინანსური აქტივების ზრდა, ათვისებულია 0 %-ით. გეგმიური 5.2 ათ. ლარი, ათვისებულია 0 ათ. ლარი

მუნიციპალიტეტის მერია

სულ შესრულებულია 89.2 %-ით. გეგმიური 1371.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 1223.4 ათ. ლარი.

1. ხარჯები ათვისებულია 88.5 %-ით. გეგმიური 1283.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 1135.9 ათ. ლარი.
1. შრომის ანაზღაურება 99.2 %-ით, გეგმიური 740.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 734.3 ათ. ლარი.
2. საქონელი და მომსახურება 76.3 %-ით, გეგმიური 484.9 ათ. ლარი, ათვისებულია 370.1 ათ. ლარი.
3. სუბსიდიები 75,0%-ით. გეგმიური 10.0 ათ. ლარი, ათვისებულია 7.5 ათ. ლარი.
4. სოციალური უზრუნველყოფა 16.7%. გეგმიური 9.0 ათ. ლარი, ათვისებულია 1.5 ათ. ლარი.
5. სხვა ხარჯები 6.1% გეგმა შეადგენდა 17.8 ათ. ლარს, ათვისებულია 1.1 ათ. ლარი
6. არაფინანსური აქტივების ზრდა, ათვისებულია 98.4 %-ით. გეგმიური 60.7 ათ. ლარი, ათვისებულია 59.7 ათ. ლარი.
7. წარმოქმნილი ვალდებულებების დაფარვა სულ შესრულებულია 100.0 %-ით. გეგმიური 27.8 ათ. ლარი, ათვისებულია 27.8 ათ. ლარი.

ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა

სულ შესრულებულია 87.4 %-ით. გეგმიური 49.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 43.1 ათ. ლარი.
 ხარჯები ათვისებულია 87.4 %-ით. გეგმიური 49.3 ათ. ლარი, ათვისებულია 43.1 ათ. ლარი.

მათ შორის:

1. შრომის ანაზღაურება 94.3 %-ით. გეგმიური 42.3 ათ.ლარი, ათვისებულია 39.9 ათ.ლარი.
2. საქონელი და მომსახურება 44.3 %. გეგმიური 7,0 ათ. ლარი, ათვისებულია 3.1 ათ. ლარი.

ინფრასტრუქტურა

1. ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია :

2. მთლიანად ეს პრიორიტეტი შესრულებულია 51.1 %-ით. გეგმიური 7596.6 ლარი, ფაქტიური შესრულება 3884.5 ლარი.

აქედან:

1.1 საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა 46.6 %. გეგმიური 3360.6 ათ.ლარი, ათვისებულია 1564.4 ათ.ლარი.

1.2 კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია:

ა) გარე-განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია 90.9 %, გეგმიური 160.7 ათ. ლარი, ათვისებულია 146,0 ათ.ლარი.

ბ) დასუფთავების ღონისძიებები 98.1 %. გეგმიური 344.5 ათ.ლარი, ათვისებულია 337.9 ათ. ლარი.

გ) მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამუშაოები 59.1 %. გეგმიური 1347.3 ათ.ლარი, ათვისებულია 796.4 ათ.ლარი.

დ) წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და 8.2 %-ით. გეგმიური 796.6 ათ.ლარი, ათვისებულია 65.5ათ. ლარი.

ე) სანიაღვრე არხების და საკანალიზაციო ქსელის მოწყობის სამუშაოები 0% -ით. გეგმიური 30.7 ათ.ლარი, ათვისებულია 0 ათ. ლარი.

1.3 სოფლის მხარდაჭერის პროგრამა 70,4%-ით. გეგმიური 513.4 ათ.ლარი, ათვისებულია 362.7 ათ. ლარი.

1.4 რეგიონალური პროექტების პროექტირებისა და სამუშაოების ტექ. ზედამხედველობის დაფინანსება 63.6%-ით. გეგმიური 541.2 ათ.ლარი, ათვისებულია 344.4 ათ. ლარი.

1.5 მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება 37.1 %-ით. გეგმიური 328.4 ათ.ლარი, ათვისებულია 121.9ათ. ლარი.

1.6 დონორ ორგანიზაციებთან ერთად ინფრასტრუქტურული პროექტების თანადაფინანსება 61.9 %, გეგმიური 166 ათ.ლარი, ათვისებულია 102.7 ათ.ლარი.

საგანმანათლებლო ღონისძიებები

ამ პრიორიტეტში ათვისებაა 85%. გეგმიური 604.6 ათ.ლარი, ათვისება 514.1 ათ. ლარი.

1. ა(ა)იპ სკოლამდელი სააღმზრდელო დაწესებულებების დაფინანსება (საბ. ბაღი) 84.9 %, გეგმიური 554 ათ.ლარი, ათვისება 470.1 ათ. ლარი.

2. ა(ა)ი.პ. მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება 87.2 % , გეგმიური 50.6 ათ.ლარი, ათვისება 44.1ათ.ლარი.

3. სკოლების რეაბილიტაცია და ტრანსპორტი 70.8 % , 247.5 ათ.ლარი, ათვისება 175.2 ათ.ლარი.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

ამ პრიორიტეტში ათვისებაა 89.4%. გეგმიური 1303.1 ათ.ლარი, ათვისება 1164.7 ათ. ლარი.

პროგრამა: სპორტის განვითარების ხელშეწყობა.

ა.ა.ი.პ. ცაგერის კომპლექსური სასპორტო სკოლა 95.6 %, 174.2 ათ.ლარი, ათვისებულია 166.6 ათ. ლარი.

ა.ა.ი.პ.ცაგერის საფეხბურთო კლუბი ხვამლი“ 74.5% ით. 74.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 55.7 ათ. ლარი.

ა.ა.ი.პ. ცაგერის ფრენბურთის კლუბი „ცაგერი“ 71.9 % , გეგმიური 118.8ათ.ლარი, ათვისებულია 85.4 ათ. ლარი.

პროგრამა: კულტურის განვითარების ხელშეწყობა:

- ა) ა.ა.ი.პ. ცაგერის კულტურის ცენტრი 87.6 % , გეგმიური 218.1 ათ.ლარი, 191.1 ათ. ლარი.
- ბ)ა.ა.ი.პ. ცაგერის სამუსიკო სკოლა 100,0 % , გეგმიური 52.0 ათ. ლარი, ათვისებულია 52.0 ათ. ლარი.
- გ)ა.ა.ი.პ. ცაგერის სამხატვრო სკოლა 96.8 % , გეგმიური 38.1 ათ. ლარი, ათვისებულია 36.9 ათ. ლარი.
- დ)გაზეთის მომსახურება 68.1 % , გეგმიური 7.2 ათ. ლარი, 4.9 ათ. ლარი.
- ე) ა.ა.ი.პ. ტურისტული ცენტრი 97.2 % , გეგმიური 86.4 ათ. ლარი, ათვისებულია 84.6 ათ. ლარი
- ვ)ახალგაზრდული ღონისძიებებთან დაფინანსება 96.5 % , გეგმიური 149.1 ათ.ლარისა ათვისებულია 143.9 ათ.ლარი.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა.

ამ პრიორიტეტში შესრულებაა 90.4%. გეგმა 471 ათ. ლარი,, შესრულება 425.8 ათ. ლარი,

1.ა.ა.ი.პ. ცაგერის საზოგ. ჯანდაცვის ცენტრი 97.8 % , გეგმიური 72 ათ. ლარი, ათვისებულია 70.4 ათ.ლარი. დაფინანსების წყაროა მიზნობრივი ტრანსფერი.

3. მოსახლეობის სოციალური დაცვის პროგრამა.

პროგრამა 89,0 % , გეგმიური 399 ათ. ლარი, ათვისებულია 355.3 ათ. ლარი.მათ შორის:

- ა) სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ყოველდღიური უფასო ერთჯერადი კვება (უფასო სასადილოს) 83.4 % . 115.8 ათ.ლარი, ათვისებულია 96.6 ათ. ლარი.
- ბ) ოჯახების და ბავშვების სოციალური დაცვა 91.9 % . გეგმიური281.7ათ. ლარი, ათვისებულია 258.8 ათ.ლარი.

ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები 2020-2024 წლებში

(ათასი ლარი)

#	დასახელება	2019წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის პროექტი	2022წლის პროგნოზი	2023 წლის პროგნოზი	2024 წლის პროგნოზი
I	შემოსავლები	14553,65	14257,48	16195,80	16912,00	17504,10	18144,40

#	დასახელება	2019წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის პროექტი	2022წლის პროგნოზი	2023 წლის პროგნოზი	2024 წლის პროგნოზი
1.1	გადასახადები	1629,97	7431,40	7930	8411,2	9004,1	9644,4
1.3	გრანტები	12293,88	6346,58	7765,8	8000,0	8000	8000
1.4	სხვა შემოსავლები	629,80	479,50	500	500,8	500	500
II	ხარჯები	6679,91	7532,26	7441,00	7760,00	8353,00	8070,00
2.1	შრომის ანაზღაურება	1807,46	1835,00	1850,00	1850	1850	1850,00
2.2	საკონელი და მომსახურება	1148,08	1432,95	1250,00	1300,00	1550,00	1550,00
2.4	პროცენტი	101,66	60,20	61,00	70,00	70,00	70,00
2.5	სუბსიდიები	2945,47	3435,81	3500,00	3600,00	3700,00	3700,00
2.7	სოციალური უზრუნველყოფა	459,00	573,80	580,00	590,00	650,00	650,00
2.8	სხვა ხარჯები	218,24	194,50	200,00	200,00	250,00	250,00
III	საოპერაციო სალდო	7873,74	6725,22	8754,80	9152,00	9434,10	10074,40
IV	არაფინანსური აქტივების ცვლილება	6586,81	9120,28	8754,80	9152,00	9434,10	10074,40
	ზრდა DA	6790,19	9201,28	8804,80	9202,00	9484,10	10124,40
	კლება	203,38	81,00	50,00	50,00	50,00	50,00
V	მთლიანი სალდო	1286,93	-2395,06	0,00	0,00	0,00	0,00
VI	ფინანსური აქტივების	-1184,33	-2395,07	0,00	0,00	0,00	0,00

#	დასახელება	2019წლის ფაქტი	2020 წლის გეგმა	2021 წლის პროექტი	2022წლის პროგნოზი	2023 წლის პროგნოზი	2024 წლის პროგნოზი
	ცვლილება						
	ზრდა	2359.13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	კლება	1174.80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VII	ვალდებულებების ცვლილება	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
	ზრდა	0,00		0,00	0,00	0,00	0,00
33.1	საშინაო	-102,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	კლება	102,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
33.1	საშინაო	102,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	სესხები	102,60	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	სხვა კრედიტორული დავალიანებები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
VIII	ბალანსი	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00

ცაგერის ს მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის გადასახდელების დაფინანსების წყაროს მთლიანად წარმოადგენს ბიუჯეტის შემოსულობები და არ არის დაგეგმილი ბიუჯეტის ანგარიშებზე არსებული თავისუფალი სახსრების (ნაშთის) გამოყენება.

ცაგერის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების და პრიორიტეტების მოცულობები 2019-2024 წლებში

(ათასი ლარი)

პროგრამ კოდი	დასახელება	2018 წლის ფაქტი	2019 წლის გეგმა	2020 წლის პროექტი	2021 წლის პროგნოზი	2022 წლის პროგნოზი	2023 წლის პროგნოზი
01 00	წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება	2432,7	2665,9	2700,0	2700,0	2700,0	2700,0
03 00	ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია	8206,0	10118,0	9505,8	10162,0	10754,1	11394,4
04 00	განათლება	918,3	1585,7	1590,0	1650,0	1650,0	1650,0
05 00	კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი	1411,1	1759,5	1800,0	1800,0	1800,0	1800,0
06 00	მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	502,0	1086,5	600,0	600,0	600,0	600,0

ცაგერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები, მათ ფარგლებში დაგეგმილი პროგრამების დაფინანსების მოცულობა, აღწერა, შედეგები და შეფასების ინდიკატორები

❖ წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება (პროგრამული კოდი 01 00)

პროგრამის მიზანია თანამედროვე მართვის სტანდარტებსა და კანონმდებლობასთან თავსებადი მართვის მრავალფუნქციური სისტემის დანერგვა, მერიის სისტემაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულების და ტერიტორიული ორგანოების საქმიანობის პროცესში გამოვლენილი ხარვეზების აღმოფხვრა, სახელმწიფო შესყიდვების გამჭვირვალობა. პროგრამაში გათვალისწინებულია შიდა აუდიტორული სისტემის გამართვა, სახელმწიფო შესყიდვების სავარაუდო ღირებულების განსაზღვრის მომსახურება, საფინანსო სისტემის მოწესრიგების ღონისძიებები მოსალოდნელი შედეგი

- მერიის სისტემაში შემავალი სტრუქტურული ერთეულების გამართული და ეფექტური ფუნქციონირება.
 - მუნიციპალიტეტის დაქვემდებარებულ ა(ა)იპ-ებში ბუღალტრული აღრიცხვა-ანგარიშგების და ბალანსის წარმოების სრულყოფის, კანონმდებლობასთან შესაბამისობის და ხარისხობრივი მაჩვენებლების ამაღლება.
 - საფინანსო სისტემაში მერიის მიერ დაფუძნებული ორგანიზაციების ეფექტური ინტეგრირება და ადეკვატური პროგრამული უზრუნველყოფის დანერგვა.
- შედეგის შეფასების ინდიკატორები
- მერიის სისტემაში მოქნილი და ეფექტური პროგრამული უზრუნველყოფის გამართული ფუნქციონირება

❖ **თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება (პროგრამული კოდი 02 00)**
 საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნის ამაღლებისათვის ცაგერის მუნიციპალიტეტში ხორციელდება წვევამდელთა გაწვევის პუნქტებამდე ტრანსპორტირება.

პროგრამა: ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ამაღლების ხელშეწყობა (პროგრამული კოდი 02 01)

საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნის ამაღლებისათვის ცაგერის მუნიციპალიტეტში ხორციელდება წვევამდელთა გაწვევის პუნქტებამდე ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა.

მოსალოდნელი შუალედური შედეგები:

არსებული რესურსებისა და თავდაცვის მოთხოვნების გათვალისწინებით ქვეყნის თავდაცვის უნარიანობის გაუმჯობესებისათვის მუნიციპალიტეტის მცხოვრებთა სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისათვის მომზადებისა და გაწვევის კოორდინაცია.

შედეგების შეფასების ინდიკატორები:

ჩასარიცხი და მობილიზებული წვევამდელების პროცენტული თანაფარდობა.

❖ **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია (პროგრამული კოდი 02 00)**

პროგრამები:

პროგრამის დასახელება	კოდი	საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა, ტრანსპორტი	2021 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	02 01		40,0	40.0
პროგრამის განმახორციელებელი	სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის განვითარების სამსახური			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზები შეადგენს 512,5კმ-ს.მ/შორის არის როგორც მყარსაფარიანი, ისე ხრემოვანი და გრუნტოვანი.საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების (მათ შორის, ხიდების, ტროტუარების და სხვა საგზაო ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებული ნაგებობების) კაპიტალურ და მიმდინარე შეკეთებას, მუნიციპალიტეტში ახალი გზების მშენებლობას. პროგრამის დაფინანსების ძირითად წყაროს წარმოადგენს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი კაპიტალური ტრანსფერი, ადგილობრივი ბიუჯეტის საკუთარი სახსრები უმეტესწილად ხმარდება			

	<p>გზების მიმდინარე შეკეთებას. სარეაბილიტაციო სამუშაოები, სარეაბილიტაციო გზების შერჩევა და პრიორიტეტიზაცია ხორციელდება მოსახლეობის მოთხოვნების შესაბამისად, ასევე მხედველობაში მიიღება სტიქიური მოვლენების შედეგების აღმოფხვრა და სხვა წინასწარ გაუთვალისწინებელი ღონისძიებები. გზების მოვლა-შენახვა და მიმდინარე შეკეთება;</p> <p>გზების მოვლა-შენახვის და მიმდინარე შეკეთების ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელებული სამუშაოები მოიცავს ასფალტირებული ქუჩების დაზიანებული მონაკვეთების აღდგენა- რეაბილიტაციას (მათ შორის, ე.წ. ორმული შეკეთება), ასევე, არასფალტირებული ქუჩების გრუნტის საფარის მოსწორებას და მოხრეშვა- მოშანდაკებას. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების კაპიტალური შეკეთება ხორციელდება საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან და დაფინანსების სხვადასხვა წყაროებიდან გამოყოფილი რესურსებით.</p> <p>ამ პროგრამაში ასახავს ჰპოვებს მ/წელს დაწყებული და გარდამავალი პროექტები, კერძოდ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ქ. გაერის და გვესოს დამაკავშირებელი გზის რეაბილიტაცია - სოფ. ცხუტელში ცენტრალური გზიდან საჯარო სკოლის მიმართულებით გზის რეაბილიტაცია - სოფ. სპათგორის ცენტრის, სკოლის და ლემკედის მიმართულებით გზის რეაბილიტაცია
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>პროგრამის საბოლოო მიზანია ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ყველა მუნიციპალური გზის (მათ შორის, ხიდების, ტროტუარების და სხვა საგზაო ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებული ნაგებობების) რეაბილიტაცია; მუნიციპალიტეტის საჭიროებებიდან და მოსახლეობის მოთხოვნებიდან გამომდინარე ახალი გზების მშენებლობა; არსებული გზების მაღალი ხარისხის შენარჩუნება; მგზავრთა გადაადგილების დროის შემცირება; ავტოსატრანსპორტო საშუალებების ცვეთის შემცირება; ტურიზმის ხელშეწყობა; მოსახლეობის სოციალურ ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება; პროგრამის საბოლოო შედეგი: მუნიციპალიტეტის გზებზე უსაფრთხო და კომფორტული გადაადგილება; გზების ექსპლუატაციის გაზრდილი პერიოდი; ადგილობრივი გზების მოწესრიგებული ინფრასტრუქტურა</p>

პროგრამის დასახელება	კოდი	წყლის სისტემის გავითარება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023 წლებზე ათას ლარში
პროგრამის განმახორციელებელი	02 02		116,0	150,0
პროგრამის აღწერა და მიზანი		<p>სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის , არქიტექტურისა და ზედამხედველობის სამსახური</p> <p>მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სასმელი წყლის უწყვეტი მომარაგება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს. ამ მიზნით ცაგერის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად ფინანსდება წყლის სისტემების განვითარების პროგრამა, რომელიც მოიცავს როგორც წყალმომარაგების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვის ღონისძიებებს, ასევე მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული წყლის სისტემების რეაბილიტაციას და ახლის მოწყობას.</p> <p>წყლის სისტემების განვითარების პროგრამა შედგება 2 ქვეპროგრამისაგან:</p> <ul style="list-style-type: none"> - წყლის სისტემების რეაბილიტაცია; - წყლის სისტემების ექსპლოატაცია; <p>წყლის სისტემების რეაბილიტაციის ქვეპროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული წყალმომარაგების ქსელის (მათ შორის, წყლის სათავე ნაგებობების, წყლის მაგისტრალის და სხვა) კაპიტალურ რეაბილიტაციას. საჭიროების შემთხვევაში ასევე ხორციელდება ახალი წყალმომარაგების ქსელის მოწყობის სამუშაოები. ქვეპროგრამა უმეტესწილად ფინანსდება სახელმწიფო ბიუჯეტის ფონდიდან გამოყოფილი კაპიტალური ტრანსფერით.</p> <p>წყლის სისტემების ექსპლოატაციის ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ცაგერის მუნიციპალიტეტის 57 სოფელში ადგილობრივი დანიშნულების წყალმომარაგების ქსელის გამართულ და შეუფერხებელი ფუნქციონირების უზრუნველყოფას, სოფლებში გადაადგილებული აუცილებლობით გამოწვეული დაზიანებების სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელებას და შესაბამის დოკუმენტაციის მომზადებას. ქვეპროგრამის ფარგლებში ასევე ანაზღაურდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული წყლის ტუმბოების მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯები-პროექტირებისა და ინფრასტრუქტურული</p>		

	<p>ობიექტების მოვლა-შენახვის ცენტრის საშუალებით გათვალისწინებულია, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული, წყალსადენი მილებისა და წყალსაქაჩი ობიექტების მოვლა-შენახვის ღონისძიებები.</p> <p>აღნიშნული პროგრამას ანხორციელებს შემდეგი ქვეპროგრამები:</p> <ul style="list-style-type: none"> -გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია (პროგრამული კოდი 03 02 01). -დასუფთავების ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 03 02 02). -მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამუშაოები(პროგრამული კოდი 03 02 03) -სანიაღვრე არხების მოწყობის სამუშაოები (პროგრამული კოდი 03 02 04 -წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლოატაცია (პროგრამული კოდი 03 02 05) -რეგიონალური პროექტების პროექტირებისა და ტექ.ზედამხედველობის დაფინანსება (პროგრამული კოდი 03 05) -ა(ა)იპ ამბროლაურის დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური (ა(ა)იპ პროექტირებისა და ინფრასტრუქტურული ობიექტების მოვლა-შენახვის ცენტრი (პროგრამული კოდი 03 06) -პროგრამული კოდი 03 07)
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>მუნიციპალიტეტის ყველა დასახლებაში მოქმედებს სასმელი წყლის მიწოდება მუნიციპალიტეტის ყველა ოჯახს გააჩნია შეუფერხებელი წვდომა სასმელ წყალზე; წყლის სისტემების ექსპლოატაცია მიმდინარეობს უწყვეტ რეჟიმში.</p>

პროგრამის დასახელება	კოდი	გარე განათება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
პროგრამის განმახორციელებელი	02 03		209,1	220
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>საფინანსო სამსახური ა(ა)იპ „კომუნალური მეურნეობა“</p> <p>დღეის მდგომარეობით მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გარე განათების ქსელი ფუნქციონირებს ქ. ცაგერში და 58 სოფელში. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული 3318 სანათი წერტილის მოვლა-პატრონობა 132 კმ გრძივი მეტრი საკაბელო ხაზით.</p> <p>გარე განათების ქსელის ექსპლოატაციის პროგრამა შედგება 2 ქვეპროგრამისაგან:</p> <ul style="list-style-type: none"> - გარე განათების ქსელი მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯის ანაზღაურება; - გარე განათების ქსელის მოვლა-პატრონობა; <p>გარე განათების ქსელის მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯის ანაზღაურების ქვეპროგრამათვის გათვალისწინებული ასიგნებები ხმარდება ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული მუნიციპალიტეტის ბალანსზე არსებული განათების წერტილები 3318 სანათი წერტილის მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯების ანაზღაურებას.</p> <p>გარე განათების ქსელის მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულის გარე განათების ქსელის გამართული ფუნქციონირებისათვის ხორციელდება მისი პერიოდული შეკეთება, რომელიც მოიცავს:</p> <ul style="list-style-type: none"> - მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულ ქსელში მწყობრიდან გამოსული ნათურების გამოცვლას; - ამორტიზებული და დაზიანებული განათების ბოძების შეკეთება, ახლით ჩანაცვლებას; - დაზიანებული სადენების აღდგენა, შეკეთებას. 			
მოსალოდნელი შედეგი	<p>ღამის საათებში ცაგერის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისთვის უსაფრთხო და კომფორტული გადაადგილების უზრუნველყოფა;</p> <p>გარე განათების ქსელის ფუნქციონირების მიზნით მუნიციპალურ ბალანსზე არსებული განათების ქსელის მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯის ანაზღაურება;</p> <p>მთელი წლის მანძილზე გარე განათების სისტემის გამართული ფუნქციონირება;</p> <p>პერიოდულად წარმოქმნილი შეფერხებების დროული აღმოფხვრა;</p>			

პროგრამის დასახელება	კოდი	კეთილმოწყობის ღონისძიებები	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	02 05		50.0	80
პროგრამის განმახორციელებელი	სივრცითი მოწყობის და ინფრასტრუქტურის სამსახური			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	2021 წლის განმავლობაში არსებული ფინანსური რესურსების ფარგლებში, ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსება. ლოკაციების შერჩევა განხორციელდება მოსახლეობის მომართვიანობისა და წლის განმავლობაში წარმოქმნილი გადაუდებელი აუცილებლობის გათვალისწინებით.			
მოსალოდნელი შედეგი	ქვეპროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტის იერსახის გაუმჯობესებასთან დაკავშირებით სკვერებისა და რეკრეაციული ზონების კეთილმოწყობა: ქვეპროგრამის ფარგლებში რეაბილიტირებული სკვერებით შეიქმნება კომფორტული და ჯანსაღი გარემო მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლებისა და სტუმრებისათვის.			

პროგრამის დასახელება	კოდი	რეგიონალური პროექტების პროექტირებისა და ტექნიკური ზედამხედველობის დაფინანსება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	02 02		150	150,0
პროგრამის განმახორციელებელი	საფინანსო სამსახური			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მუნიციპალიტეტში მიმდინარე ინფრასტრუქტურული პროექტების საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შესყიდვა. ამასთან, იმ ხელშეკრულებებზე რომელთა ღირებულება არ აღემატება 50.0 ათას ლარს პროექტის შემდგენი ახორციელებს შესრულებული სამუშაოების ექსპერტიზას. ამ პროგრამის ფარგლებში ასევე ფინანსდება 50.0 ლარზე მეტი თანხის ინფრასტრუქტურული პროექტების ტექნიკური ზედამხედველობის (საექსპერტო მომსახურების) სამუშაოების შესყიდვა. პროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განსახორციელებელი ინფრასტრუქტურული პროექტებისათვის დროულად და კვალიფიციურად მოხდეს საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენა. ასევე, პროექტების განხორციელებისას ჩატარებული სამუშაოების ხარისხის უზრუნველყოფა მათზე მუდმივი ზედამხედველობის განხორციელების გზით. პროგრამის თანხების განკარგვა ხორციელდება რეგიონალურ დონეზე ჩატარებული კონსოლიდირებული ტენდერების საშუალებით.			
მოსალოდნელი შედეგი	ინფრასტრუქტურული პროექტების განსახორციელებლად საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაცია დროულად და კვალიფიციურად მომზადდება; შესრულებული ინფრასტრუქტურული პროექტების მაღალი ხარისხი, ისე რომ იგი აკმაყოფილებდეს პროექტით განსაზღვრულ და ქვეყანაში მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილ სამშენებლო ნორმებს (სტანდერტებს)			

პროგრამის დასახელება	კოდი	მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	02 02		70	100
პროგრამის განმახორციელებელი	საფინანსო სამსახური			

პროგრამის აღწერა და მიზანი	2021 წლის განმავლობაში კვლავ აქტუალური რჩება შიდარაიონული ტრანსპორტის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა. საწვავისა და მარაგ ნაწილების სულ უფრო მზარდი ფასები ასახვას პოულობს მგზავრობის საფასურზე. პროგრამის ძირითადი დანიშნულებაა შიდარაიონული ტრანსპორტით მოსარგებლე მოსახლეობისათვის არსებული ტარიფის შენარჩუნება შესაბამისი ორგანიზაციის სუბსიდირების გზით, რასაც მნიშვნელოვანი სოციალური დატვირთვაც გააჩნია. ამ მიზნით 2021 წელსაც განხორციელდება ცაგერი-ტვიშის , ცაგერ-ლაილაში- თაბორის, ცაგერი-ღვირიშის, ცაგერი-ზოგიში, ცაგერი-ოყურეში, ცაგერი-ქულბაქი, ცაგერი-მახაში, ცაგერი-დეხვირი, ცაგერი-უსახელო და ცაგერი-აღვის მიმართულებებზე მოძრავი საზოგადოებრივი ტრანსპორტისათვის საწვავის თანხის გამოყოფა და სუბსიდირების სახით გადაცემა. (გადაზიდვებს ახორციელებს შ.პ.ს. „საჭე-ცაგერი“) .ამავე პროგრამით ხორციელდება მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების მოსწავლეთა ტრანსპორტირება			
მოსალოდნელი შედეგი	პროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტის ყველა დასახლებული პუნქტის შეუფერხებელი დაკავშირება რაიონულ ცენტრთან			
პროგრამის დასახელება	კოდი	დასუფთავება და გარემოს დაცვა	2021 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	02 02		452,8	500,0
პროგრამის განმახორციელებელი	ა(ა)იპ „კომუნალური მეურნეობა“			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	პროგრამის ფარგლებში ა(ა)იპ ცაგერის კეთილმოწყობისა და მომსახურების სამსახური ახორციელებს ქალაქსა და მუნიციპალიტეტში შემავალ ადმინისტრაციული ერთეულებიდან ნარჩენების მოგროვებას და გატანას, რომელსაც ემსახურება 2 ერთეული ნაგვის გამტანი ავტომანქანა. ნარჩენების გატანა (კონტეინერების დაცლა) ხორციელდება ქალაქ ცაგერისა და მუნიციპალიტეტის სოფლიდან. შეგროვებული ნარჩენები გადის ქ.ცაგერის ნაგავსაყრელებზე. პროგრამიდან ფინანსდება ქალაქის ქუჩების და სკვერების სისუფთავის დაცვა, ქალაქის სასაფლაოს მოვლა-პატრონობა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული საზოგადოებრივი ტუალეტების მოვლა-შენახვა, ქალაქის ტერიტორიის კეთილმოწყობა, გამწვანება დადაცვა პირუტყვისაგან, უპატრონო მაწანწალა ძაღლების კანონის ფარგლებში ლოკალიზაცია.სანიაღვრე მეურნეობის გამართული მუშაობა, ცაგერის მუნიციპალიტეტის ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ადმინისტრაციული შენობისათვის შესაბამისი მომსახურების გაწევა და სხვა სამუშაოების შესრულება. პროგრამისთვის გამოყოფილ ასიგნებები ასევე მოიცავს ა(ა)იპ - კომუნალური მომსახურების ადმინისტრაციულ ხარჯებს, მათ შორის, ხელშეკრულებით აყვანილ პერსონალის (მეზოვები, მძღოლები, ზედამხედველები და სხვა) ხელფასებს.			
მოსალოდნელი შედეგი	ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მიღწეული იქნება ესთეტიკური და ჰიგიენური იერსახის მოწესრიგება, სისუფთავის და სანიტარული მდგომარეობის მაღალი დონე. ქალაქის ტერიტორიის კეთილმოწყობა, გამწვანება და დაცვა პირუტყვისაგან, მთელი წლის მანძილზე შეუფერხებლად განხორციელდება ცაგერის მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და ქალაქიდან ნარჩენების გატანა; მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული საზოგადოებრივ ტუალეტებში დაცული იქნება ჰიგიენური ნორმები, რაც მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მოსახლეობის და ვიზიტორთა კეთილდღეობას, სხვა დამატებითი ღონისძიებები.			

❖ **განათლება (პროგრამული კოდი 04 00)**

პროგრამები:

პროგრამის დასახელება	კოდი	სკოლამდელი საადმინისტრაციო დაწესებულება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
----------------------	------	--	----------------------------------	---

	04 01		1000	1300
პროგრამის განმახორციელებელი	-ა(ა)იპ სკოლამდელი სააღმზრდელო დაწესებულება (პროგრამული კოდი 04 01)			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>პროგრამამ უნდა უზრუნველყოს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ეფექტიანი ფუნქციონირება, რომელიც გულისხმობს შემდეგი ღონისძიებების გატარებას: სკოლამდელი აღზრდის სფეროში მართვის პოლიტიკის განხორციელება, სტანდარტების შესაბამისი სააღმზრდელო პროგრამა/მეთოდოლოგიის დახვეწა, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული სტანდარტების შესაბამისი კვებით უზრუნველყოფა, აღსაზრდელო უსაფრთხოების მიზნით ბაგა-ბაღების ინფრასტრუქტურის (ეზო, შენობა, ინვენტარი და სხვა) განვითარება, ბაგა-ბაღების პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება, საბავშვო ბაგა-ბაღების მაქსიმალური გამტარუნარიანობა, სკოლამდელი აღზრდის მომსახურების მიღების მსურველთა არსებული მოთხოვნის რაოდენობის მაქსიმალურად დაკმაყოფილებისთვის სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება.</p> <p>მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში განხორციელდა საბავშვო ბაღების ხარჯების დაფინანსება. აგრეთვე დაფინანსდება სკოლისგარეშე განათლება. მოსწავლე-ახალგაზრდების ზოგადი განათლების გაღრმავების მიზნით დაფინანსებულია სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი ღონისძიებების პროგრამა. პროგრამაში ჩართულია ცაგერის მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების მოსწავლეები. პროგრამაში გათვალისწინებულია კულტურული და საგანმანათლებლო, თეატრალური, ლიტერატურული და სხვა ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ინფრასტრუქტურული პროექტები. განახლება და კაპიტალური და მიმდინარე რემონტი ჩატარდება მუნიციპალიტეტში განთავსებულ სკოლებს. მოხდება მოსწავლეთა გადაყვანა ტრანსპორტით.</p>			
მოსალოდნელი შედეგი	<p>სკოლამდელი ასაკის ბავშვების სკოლისთვის მზაობა სააღმზრდელო დაწესებულებებში სრულყოფილი სასწავლო პროცესის ხელმისაწვდომობა მოსახლეობის ყველა ფენისათვის. მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლება. განახლებული ინფრასტრუქტურა</p>			

პროგრამის დასახელება	კოდი	მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლი	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	04 02		85,0	100,0
პროგრამის განმახორციელებელი	მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლი (პროგრამული კოდი 04 02)			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>ფუნქციონირებს სხვადასხვა წრეები, სადაც გაერთიანებული არიან მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა საჯარო სკოლების მოსწავლეები. მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების, ბაღის აღსაზრდელების და მოსახლეობის ჩართვა სხვადასხვა კონკურსებში, ხელოვნების მოყვარულთა წახალისება-პატივისცემა, მუსიკალური-ქორეოგრაფიული მონაცემების განვითარება და დახვეწა(მუსიკალური ოჯახები, დიდები და პატარები - დედა-შვილი, მამა-შვილი, ბაბუა და შვილიშვილი).ეროვნული ღირებულებებისადმი ერთგულების ჩამოყალიბებ ახალგაზრდობაში, პოეზიის პატივისცემა(ნორჩი კალმოსანი, „მთის პოეტი), წარსულისადმი ინტერესის გაღვივება და პატრიოტული სულისკვეთების გამომუშავება მოსწავლე-ახალგაზრდობაში,(ჩამოგიტანეთ საქართველო ფერეიდანში, იმ საქართველოდან ამ საქართველოში). კულტურული მემკვიდრეობისა და ეროვნული ფასეულობებისადმი პატივისცემა, ტრადიციების აღდგენა-ჩამოყალიბება(„შემოდგომის სურათები“, „ცაგერის ბაზრობა“, „მკლავს ჩემი ტკბილი ლეჩხუმის ჰავა“)</p>			

მოსალოდნელი შედეგი	<p>პროგრამის განხორციელება:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ხელს შეუწყობს განათლების სფეროს წარმომადგენლების შრომითი ნაყოფიერების ზრდას, გაზრდის მათ მოტივაციას. მონაწილეობის მიღება, სხვადასხვა მუნიციპალურ, რეგიონალურ ფესტივალებში, გაცვლითი პროგრამების მეშვეობით სხვადასხვა მუნიციპალიტეტის მოსწავლეების გაცნობა და დამეგობრება, მოწვევა ლექსებში და ჩვენი მხარის პოპულარიზაცია.
--------------------	---

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები (პროგრამული კოდი 05 00)
პროგრამები:

პროგრამის დასახელება	კოდი	სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	2021 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	05 01		420,0	500,0
პროგრამის განმახორციელებელი	<p>ა(ა)იპ აგერის კომპლექსური სასპორტო სკოლა (პროგრამული კოდი 05 01 01) ა(ა)იპ საფეხბურთო კლუბი „ხვამლი“ (პროგრამული კოდი 05 01 02) ა(ა)იპ ფრენბურთის კლუბი „ცაგერი“ (პროგრამული კოდი 05 01 03)</p>			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>მუნიციპალიტეტი დიდ ყურადღებას უთმობს მოზარდებში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას, მათ ჩართვას სხვადასხვა სპორტულ სახეობებში. ამ მიზნით მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად გამოიყოფა ასიგნებები სპორტული დაწესებულებების ხელშეწყობის პროგრამისთვის. პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ცაგერის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მოქმედი სასპორტო სკოლა, საფეხბურთო კლუბი „ხვამლი“ და ფრენბურთის კლუბი „ცაგერი“.</p> <p>სასპორტო სკოლაში ფუნქციონირებს სპორტული წრეები: ჭიდაობა(ძიუდო, სამბო, ქართული ჭიდაობა), ორთაბრძოლები, მკლავჭიდი, კალათბურთი, ჭადრაკი, რაგბი, კარტე, მაგიდის ჩოგბურთი, სკოლის აღსაზრდელები პერიოდულად გადიან სპორტულ შეკრებებს, მონაწილეობას ღებულობენ სპორტულ შეჯიბრებებში და ტურნირებში საქართველოს მასშტაბით.</p> <p>საფეხბურთო კლუბ „ხვამლი“ ასაკობრივი ჭრილის მიხედვით ფუნქციონირებს 3 საფეხბურთო სექცია (ასაკობრივი ჯგუფი). 2 ასაკობრივი გუნდი მონაწილეობს ღებულობს რეგიონალურ ტურნირებში. ფუნქციონირებს გოგონათა გუნდი. ფრენბურთის კლუბი „ცაგერი“ ფუნქციონირებს დიდების გუნდი, ქვიშის და თოვლის ფრენბურთის გუნდები, მოზარდების, კლუბის გუნდი საქართველოს ჩემპიონია, გუნდები აქტიურ მონაწილეობას იღებენ რეგიონალურ და ქვეყნის ჩემპიონატებში, სხვადასხვა ფესტივალებში.</p>			
მოსალოდნელი შედეგი	<p>პროგრამის მიზანია:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ხელი შეუწყოს მოზარდებში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას; - მეტი მოზარდის ჩართვა სპორტში; - მუნიციპალიტეტის სპორტული შედეგების წარმოჩენა ქვეყნის მასშტაბით. <p>მოსალოდნელი შედეგი: წლიდან წლამდე სასპორტო სკოლით მოსარგებლეთა გაზრდილი რაოდენობა</p>			

პროგრამის დასახელება	კოდი	კულტურის განვითარების ხელშეწყობა	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	05 02		956	3300,0
პროგრამის განმახორციელებელი	<p>ა(ა)იპ - ცაგერის კულტურის ცენტრი; ა(ა)იპ მთავარი ბიბლიოთეკა ტელე მმართველობა და საგამომცემლო საქმიანობა, ა(ა)იპ - სამუსიკო სკოლა; ა(ა)იპ ქალთა უფლებების და გენდერული თანასწორობის ცენტრი ა(ა)იპ - სამხატვრო სკოლა. ა(ა)იპ ესტეთიკური აღზრდის ცენტრი ა(ა)იპ - ისტორიული მუზეუმი ა(ა)იპ ტურიზმის განვითარების და ხელსეწყობის ცენტრი</p>			

<p>პროგრამის აღწერა და მიზანი</p>	<p>პროგრამის მიზანია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას, ამასთანავე, მისი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვისა და ღირსეული გაგრძელების პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ფინანსური მხარდაჭერა, განხორციელდება კულტურული ღონისძიებები კერძოდ: სადღესასწაულო, გასართობი და სანახაობითი. ცაგერის მუნიციპალიტეტი დიდ ყურადღებას უთმობს ადგილობრივი კულტურულ საგანმანათლებლო ორგანიზაციების ხელშეწყობას. ამ მიზნით მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ყოველწლიურად ასიგნებები გამოიყოფა კულტურის სფეროს დაწესებულებების პროგრამისათვის. პროგრამის შედეგადად ქვეპროგრამისაგან და იგი შესაბამისად ხორციელდება მუნიციპალური ა(ა)იპ-ის ბაზაზე,</p>
<p>მოსალოდნელი შედეგი</p>	<p>კულტურულ შემოქმედებით ცხოვრებაში მოსახლეობის ფართო მასების ჩართულობა, მოსახლეობაში ტრადიციული კულტურის პოპულარიზაცია, შემოქმედებითი უნარების განვითარება; თეატრალური სფეროსადმი, ბიბლიოთეკებისა და მუზეუმებისადმი მოსახლეობის დაინტერესების ზრდა და ჩართულობის გაზრდა; მუსიკის, ხელოვნების შესწავლით დინტერესებულ პირთა მოძიება და შეკრება. მუსიკალური ნიჭით დაჯილდოვებული ხელოვნების მოყვარული მოსწავლეების წარმოჩინება და ხელოვნების სფეროს პროპაგანდა. სამხატვრო სკოლის პროფილების განვითარება, სასწავლო დონის ამაღლება, ხელოვნების მოყვარულ მოზარდთა კონტიგენტის გაზრდა. სამხატვრო სკოლის აღსაზრდელთა ჩართულობა გამოფენებში და სხვა შემოქმედებით ღონისძიებებში.</p>

პროგრამის დასახელება	კოდი	ახალგაზრდული ღონისძიებების დაფინანსება	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	05 03		125,0	200,0
<p>პროგრამის განმახორციელებელი</p>	<p>ა(ა)იპ ახალგაზრდობის და, საზოგადოებასთან ურთიერთობის და პერსპექტიული განვითარების ცენტრი</p>			
<p>პროგრამის აღწერა და მიზანი</p>	<p>პროგრამა ითვალისწინებს ახალგაზრდული ინიციატივების, ადგილობრივი და საერთაშორისო ახალგაზრდული პროექტების ხელშეწყობას, იგი ორიენტირებულია: მასობრივი სპორტის პოპულარიზაციასა და განვითარებაზე, საზოგადოებაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებაზე, მოსახლეობის მაქსიმალურ ინკლუზიაზე მასობრივ სპორტულ ღონისძიებებში. იგი ასევე გულისხმობს ცაგერის მუნიციპალიტეტის მოსწავლე-ახალგაზრდობისთვის ცაგერში მდებარე სხვადასხვა პროფილის სკოლისგარეშე დაწესებულებების სასწავლო პროგრამებზე თანაბარი წვდომის ხელშეწყობას. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ტრანსპორტის მომსახურების შესყიდვა. ტრანსპორტირება განხორციელდება სამ ძირითად მარშრუტზე სასწავლო პროგრამებში ჩართული ახალგაზრდების გადაადგილების უზრუნველსაყოფად. პროგრამა ასევე მოიცავს ახალგაზრდობისთვის გასართობი, შემეცნებითი, სპორტული ღონისძიებების პოპულარიზების ხელშეწყობის მიზნით დაგეგმილი აქტივობების მხარდაჭერას. პროგრამის განხორციელებით ახალგაზრდებს საკუთარი უნარების რეალიზებისა და განვითარების შესაძლებლობა მიეცემათ. პროგრამა შედგება შემდეგი შემდეგი 3 ქვეპროგრამისაგან:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობის ქვეპროგრამა; - მასობრივი სპორტული ღონისძიების ორგანიზება, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაციის ქვეპროგრამა; - მოსწავლე ახალგაზრდობისთვის სკოლისგარეშე დაწესებულებებზე წვდომის ხელშეწყობის ქვეპროგრამა. <p>ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობის ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ქვეყნის მასშტაბით გასამართ სხვადასხვა ახალგაზრდულ ღონისძიებებზე პირის/პირთა ჯგუფის ტრანსპორტირებას, სპორტულ ოლიმპიადებისთვის მონაწილეთა ფორმების შეძენას და მათ</p>			

	დაჯილდოებას, კულტურულ-შემეცნებითი ღონისძიების მოწყობას, სოციალურ-საგანმანათლებლო პროექტებში მონაწილეობას;
მოსალოდნელი შედეგი	სამოქალაქო საზოგადოების მშენებლობაში ახალგაზრდობის ჩართულობის ზრდა; ახალგაზრდობისთვის სოციალურ-საგანმანათლებლო, გასართობ-შემეცნებით, სპორტულ და სხვა ტიპის ღონისძიებების მოწყობა და მათში მონაწილეობის მიღება; ახალგაზრდობისთვის შეიქმნება შესაბამისი გარემო საკუთარი უნარების განვითარებისა და რეალიზებისათვის.

❖ მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა (პროგრამული კოდი 06 00)
პროგრამები:

პროგრამის დასახელება	კოდი	ცაგერის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	06 01		89.3	262,0
პროგრამის განმახორციელებელი	ა(ა)იპ ცაგერის საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>თვითმმართველი ერთეულების უფლებამოსილებები საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სფეროში არის: ა) საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო დაწესებულებებში სანიტარიული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა; ბ) მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით დერატიზაციის, დეზინსექციისა და დეზინფექციის ღონისძიებათა ორგანიზება; გ) საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო-სააღმზრდელო დაწესებულებებში პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა; დ) მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებულ საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში სანიტარიული ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, მათ შორის, საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში ესთეტიკური და კოსმეტიკური პროცედურების განმახორციელებელ დაწესებულებებში ინფექციების პრევენციისა და კონტროლის სანიტარიული ნორმების დაცვის კონტროლი; ე) პროფილაქტიკური აცრების ეროვნული კალენდრით განსაზღვრული იმუნოპროფილაქტიკისათვის საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტროს მიერ მიწოდებული მასალების მიღების, შენახვისა და განაწილების უზრუნველყოფა სამედიცინო მომსახურების მიწოდებისათვის; ვ) პრევენციული და ეპიდემიოლოგიური კონტროლის ღონისძიებების გატარება ეპიდსაშიშროებისას; ზ) მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირველადი ეპიდკვლევის ხელშეწყობა; თ) „ტუბერკულოზის კონტროლის შესახებ“ საქართველოს კანონით მათთვის განსაზღვრული უფლებამოსილებების განხორციელება. პროგრამის ფარგლებში ა(ა)იპ ცაგერის ადგილობრივი ჯანდაცვის ცენტრი ძირითადად ახორციელებს შემდეგ ღონისძიებებს:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 ეპიდზედამხედველობა (მათ შორის ტუბერკულოზის კონტროლი) 2 იმუნიზაცია. 3 ცხოვრების ჯანსაღი წესის განვითარების ხელშეწყობა 4 მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებულ საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში სანიტარიული ნორმების დაცვის ზედამხედველობა. 			
მოსალოდნელი შედეგი	პროგრამის მიზანია: მეთვალყურეობა მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე, ჯანმრთელობის რისკებისა და საგანგებო სიტუაციების მონიტორინგი და რეაგირება; მოსალოდნელი შედეგი: მოსახლეობის ჯანმრთელობის შენარჩუნება და საგანგებო სიტუაციების ლოკალიზება			

პროგრამის დასახელება	კოდი	სოციალური დაცვა	2020 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2020--2023წლებზე ათას ლარში
	06 02		270	276,0
პროგრამის განმახორციელებელი	ცაგერის მუნიციპალიტეტის ჯანდაცვისა და სოციალური დახმარების სამსახური			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	ქვეპროგრამით მოსარგებლეა ცაგერის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული და მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მოწყვლადი კატეგორიებისათვის(სშმ პირები და შშმ სტატუსის ბავშვები, ომის ვეტერანები, მარჩენალდაკარგულები, სოციალურად დაუცველები, მრავალშვილიანი ოჯახები(4 მეტი შვილი),მარტოხელა მშობლები, სოც.დაუცველი ორსულები, უსახლკაროები, ონკოლოგიური/სიმსივნური დაავადებულებისათვის სვადასხვა სახის სერვისის მიწოდება და მატერიალური დახმარება,უკუდურესად შეჭირვებული და სოციალურად დაუცველი მოსახლეობა(საშობაო და სააღდგომო დახმარება), უსახლკაროები, დიალიზით და სამედიცინო მომსახურების დაფინანსება.			
მოსალოდნელი შედეგი	მუნიციპალიტეტის მოსახლეობისათვის ჯანმრთელობის გაუმჯობესება და სიცოცხლის გახანგრძლივებისათვის ზრუნვა. სტაბილური ჯანმრთელობის შენარჩუნება; მოსარგებლე ბენეფიციართა შენარჩუნებული და გაუმჯობესებული ჯანმრთელობის მდგომარეობა			

ქვეპროგრამის დასახელება	კოდი	სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ყოველდღიური უფასო ერთჯერადი კვება	2021 წლის დაფინანსება ათას ლარში	დაფინანსება 2021--2023წლებზე ათას ლარში
	06 02 03		130	150
პროგრამის განმახორციელებელი	ცაგერის მუნიციპალიტეტის ჯანდაცვისა და სოციალური დახმარების სამსახური			
პროგრამის აღწერა და მიზანი	<p>სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ყოველდღიური უფასო ერთჯერადი კვება ქვეპროგრამის ფარგლებში</p> <p>ხორციელდება:</p> <p>1- ყოველდღიური უფასო ერთჯერადი კვების მომსახურება გაეწევა ცაგერის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებულ პირს, რომლის ოჯახის სარეიტინგო ქულა სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში არ აღემატება 100 000-ს და არის მარტოხელა პენსიონერი, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირი.</p> <p>ზემოაღნიშნული სამიზნე ჯგუფი წარმოადგენს იმ გაჭირვებულთა კატეგორიას, რომელთაც არ გააჩნიათ ფინანსური და ფიზიკური რესურსი კვების პროდუქტების შესაძენად და მათ მოსამზადებლად. აგრეთვე კატეგორია ოჯახების, რომლებიც არიან უკიდურესად გაჭირვებულები და არა აქვთ საშუალება სადღესასწაულოს შესაბამისი გარემოს შექმნის.</p>			
ქვეპროგრამის მიზანი და მოსალოდნელი შედეგი	მარტოხელა პენსიონერები და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები დაცული იქნან ყოველდღიური გაჭირვებისაგან. მუნიციპალიტეტში მცხოვრები, პროგრამით განსაზღვრული, ყველა ბენეფიციარი უზრუნველყოფილი იქნება უფასო ერთჯერადი კვების მომსახურებით.			